

Idékatalog til håndtering af skolefravær

Idékataloget indeholder gode erfaringer med indsatser fra arbejdet i Projekt 'Fra fravær til fremmøde' og er udarbejdet af boligsocial medarbejder Sonja Björg Gudnadottir og socialrådgiver i PPR Maiken Hougaard

Indhold

Introduktion	4
Hvad er bekymrende skolefravær?	6
Tre niveauer af fraværsindsatser	9
Forebyggende – generelle indsatser	10
Fraværsstrategi – Retningslinjer for skolens håndtering af fravær	10
Fraværsteam på skolen	12
Orientering og dialog om fraværsindsats på alle forældremøder	13
Quiz & Byt omkring fravær til forældremøder	15
Brev til forældre ved bekymrende fravær	16
Forældrefolder	17
Foregribende - gruppeindsatser	18
Fraværstelefon – Alle forældre skal ringe fravær ind om morgenen	18
Makkerskabsordning	18
Fremmødekonkurrence	19
Dialogspil	19
Intensiv klasseindsats	20
Gruppeforløb til udskolingselever	20
Forældrenetværk	21
Klasseindsats omkring for sent fremmøde	22
Indgribende – individuelle indsatser	25
Ulovligt fravær	25
Individuelle samtaler	26
Individuelle samtaler i forbindelse med klasseindsats	26
Guide til trivselssamtale med elever omkring fravær	27
Skalaspørgsmål	28
Guide til fraværsmøde/netværksmøde med forældre	30
Handleplansskema	32
Brug af fraværskalender i alle samtaler	33
ABS-modellen	35
Børns søvn og sovetider	36
Energidrikke og koffein	38
Børn og pligter	39

Rutiner	41
Følelsetermometer	42
Styrkekort	42
Kortlægning af grunde til fravær	43
Inspiration til mere læsning om fravær	43
Bilag	43
Bilag1: Gruppeforløb for udskolingselever	44
Bilag 1.1: Navneøvelse	45
Bilag 1.2: Tjek ind og ud	45
Bilag 1.3: Stoleøvelse	46
Bilag 1.4: Trappemodel	46
Bilag 1.5: Mindfulness	46
Bilag 1.6: Drømmeplancher	47
Bilag 1.7: Superhelteøvelse	47
Bilag 1.8: Anerkendende bevidning	47
Bilag 2: Handleplan i forhold til bekymrende skolefravær	48
Bilag 3: Procedure i Randers Kommune for håndtering af underretninger ved ulovligt fravær	49
Bilag 4: Kortlægning af grunde til fravær - årsager og løsninger ved skolefobi/skolevægning	54

Introduktion

Dette idékatalog bygger på erfaringer fra Projekt *Fra fravær til fremmøde*, som er en indsats under den boligsociale helhedsplan i Randers Nordby 2017-21. Projektet er et samarbejde mellem Bysekretariatet og Randers Kommune, og påbegyndte i juni 2017 og afsluttes i maj 2021. Idékataloget er tænkt som en deling af gode erfaringer og redskaber i arbejdet med at nedbringe fraværet på de tre skoler som har deltaget i projektet. Idékataloget henvender sig til lærere, vejledere og ledere i folkeskolen, samt medarbejdere tilknyttet skoler såsom PPR-medarbejdere og sundhedsplejersker. Boligsociale helhedsplaner kan også lade sig inspirere til samarbejde med skoler om at nedbringe fravær. Kataloget indeholder inspiration og praktiske eksempler til, hvordan man som skole, kan arbejde med at nedbringe skolefravær på tre niveauer; det forebyggende på generelt niveau, det foregribende på gruppeniveau og det indgribende på individuelt niveau. Idékataloget indeholder en række redskaber, som findes til fri afbenyttelse på Bysekretariatets hjemmeside.

Formålet med projektet er at nedbringe skolefraværet for børn bosiddende i helhedsplanens område i et samarbejde med Nørrevangsskolen, Vestervangsskolen og Østervangsskolen, som er de tre skoler hvor flest børn fra helhedsplanens område er tilknyttet, samt at udvikle og afprøve metoder til forebyggelse og nedbringelse af skolefravær.

Arbejdet med at nedbringe skolefravær er vigtigt, da vi ved, at fravær kan have alvorlige konsekvenser. Fravær medfører konsekvenser både fagligt og socialt. Tabt læring kan være svær at indhente, og blot to fraværsdage om måneden bliver til 20 skoledage på et skoleår, hvilket bliver til et helt skoleår over et skoleliv – dette kan aflæses direkte i de faglige resultater og medfører problemer med at gennemføre en ungdomsuddannelse, som giver adgang til en videregående uddannelse. I forhold til de sociale konsekvenser, så ved vi, at fravær marginaliserer eleven. Hvis klassen holder op med at stole på den fraværende elev, lukkes eleven oftest ude af både det faglige og det sociale fællesskab, og oplever hermed isolation, som kan medføre en selvforstærkende proces, hvor fravær leder til mere fravær. Det er derfor vigtigt, at skoler har et konstant fokus på deres håndtering af skolefravær. Der er desværre ingen lette og hurtige løsninger, når det gælder bekymrende fravær, men et fokus og en nysgerrighed på baggrunden for fraværet,

sammenholdt med en tæt opfølgning på de tiltag som iværksættes vil oftest starte en proces, hvor elevens fravær nedbringes.

Sonja Björg Gudnadottir

Boligsocial medarbejder, Bysekretariatet

Maiken Hougaard

Projektmedarbejder, PPR

Hvad er bekymrende skolefravær?

Bekymrende skolefravær er et tegn på, at der er noget som ikke fungerer, som det burde, i barnet/den unges liv. Det kan være faktorer ved barnet, forældrene, klassen, skolen eller samfundet.

I forhold til tidlig opsporing af bekymrende fravær er det væsentligt at være opmærksom på, hvilke beskyttende faktorer og risikofaktorer, der findes i forhold til den enkelte elev. Faktorerne sætter fokus på en række årsager, der kan øge eller reducere en elevs risiko for at udvikle bekymrende fravær.

Beskyttende faktorer

- Tydelig og konsekvent fraværspolitik
- Ledelsesfokus på fravær
- Hurtig og tæt opfølgning
- Inddrage socialfaglige kompetencer
- Klasserumsledelse
- Godt skole/hjem samarbejde
- Engagement (medarbejdere)
- Meningsgivende undervisningsindhold
- God klassestruktur
- Trivsel
- Venner
- God voksenrelation
- Passende faglige udfordringer
- Robusthed
- Passende søvn
- Sunde vaner og faste rutiner

Risikofaktorer ved barnet

- Dårlige faglige forudsætninger
- Lavt selvværd
- Skoletræthed

- Ensomhed
- Manglende fremtidsudsigter
- Mange skoleskift
- Angst
- Depression
- Adfærdsforstyrrelser
- Kronisk sygdom
- Smerter
- Søvnproblemer/træthed
- Overvægt

Risikofaktorer ved forældrene og familie

- Familiens struktur
- Familiære problemstillinger
- Skilsmisse
- Uddannelsesniveau
- Indkomst
- Kronisk sygdom/handicap
- Emotionelle problemer (angst, depression, stress)
- Forældrenes involvering i skolen
- Sproget i hjemmet/etnicitet
- Manglende forældreevne

Risikofaktorer i klassen

- Mobning
- Afvisning
- Andre elever med højt fravær
- Gruppepres ('Dårligt selskab')
- Over- eller understimulering

Risikofaktorer i skolen

- Lærer-forældrerelationen
- Dårligt lærer/elevforhold
- Dårlig klassestruktur
- Elevernes følelse af at være:
  - Trygge
  - Acceperet
  - Respekteret

Indikatorer for bekymrende fravær

- Begyndende skred i fremmødet
- Fraværsmønstre, f.eks. fraværende hver mandag eller i bestemte timer
- Sammenfald i fravær søskende imellem
- Ingen venner
- Er fagligt langt foran i forhold til klassen
- Er fagligt bagud i forhold til klassen
- Laver ikke lektier
- Eleven er kommet 'i dårligt selskab'
- Dårlig opførsel
- Trist
- Tilbagetrukket
- Faldende karakterer
- Misbrug eller kriminel adfærd

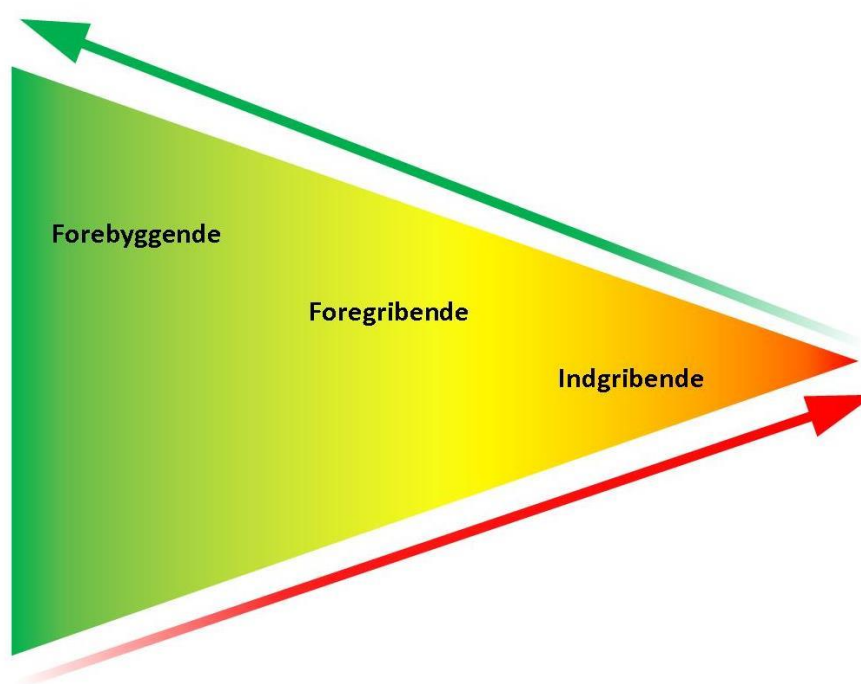

Tre niveauer af fraværsindsatser

Vi har i projekt 'Fra fravær til fremmøde' arbejdet på at forebygge og nedbringe fravær på tre niveauer. Det er ikke nok, at vi ensidigt arbejder med børnene individuelt, da børn og unges handlinger og udvikling finder sted i et samspil med andre. Idékataloget er bygget op ud fra disse tre niveauer og vil indeholde redskaber til nedbringelsen af skolefravær på alle tre niveauer.

De tre niveauer er:

- Forebyggende - generelt: Indsatser for alle elever, hvor formålet er at forhindre at skolefravær opstår.
- Foregribende - grupper: indsatser i klassen eller i særlige risikogrupper.
- Indgribende - individ: Indsatser i forhold til den enkelte elev.

Forebyggende – generelle indsatser

Indsatser i trekantens grønne felt er karakteriseret ved at være brede indsatser, som sigter på en større målgruppe, typisk gældende for alle skolens elever. Nedenfor præsenteres indsatser, der sigter på at skabe en skole, som understøtter et fokus på bekymrende fravær og en fremmødekultur hos eleverne.

Fraværsstrategi – Retningslinjer for skolens håndtering af fravær

Det er nødvendigt at alle skoler har nogle retningslinjer for hvordan de vil håndtere fravær på deres skole. Det anbefales derfor at alle skoler udarbejder deres egen fraværsstrategi for hvert skoleår, så det bliver gjort tydeligt hvilket fokus og hvilken indsats der skal være i forhold til fravær på den enkelte skole. De retningslinjer som der eventuelt er fra Skole forvaltningen, skal naturligvis indgå i den enkelte skoles fraværsstrategi, men da skolerne er forskellige i forhold til antal elever, socioøkonomisk status, indskoling, udskoling mv. så er der også brug for individuelle retningslinjer og prioriteringer for skolernes håndtering af bekymrende fravær.

Et eksempel på en skoles fraværsstrategi ses nedenstående:

Formål:

- At nedbringe elevers fravær fra undervisningen.
- At sætte fokus på årsager til fraværet og derigennem hjælpe eleven til at få et større fremmøde.

Mål:

- At registrere elevfravær systematisk.
- At opfange bekymrende fravær hurtigt og iværksætte tiltag til større fremmøde.
- At give klarhed over fremgangsmåden ved bekymrende elevfravær.
- At elever og forældre samarbejder med skolen om at nedbringe fraværet.

Hvad er bekymrende fravær:

- Bekymrende fravær defineres som enten
  - a) 4 eller flere fraværstilfælde den seneste måned
  - b) 10 % ulovligt fravær den seneste måned
  - c) 11 eller flere fraværstilfælde det seneste skoleår
  - d) 10 % samlet fravær det seneste skoleår

- Da det er vanskeligt at sætte tal og dage på bekymrende fravær, så kan mindre fravær end ovenstående også være et bekymrende fravær.

Kontaktlærerens opgaver:

- At gennemgå elevfraværet en gang om måneden.
- At give forældrene besked via forældreintra, når fraværet kommer over 10% eller er bekymrende.
- At tage en kort trivselssamtale med eleven, når fraværet kommer over 10% eller er bekymrende.
- At melde tilbage til fraværsteamet ved bekymring over elevfravær.
- At samarbejde med fraværsteamet ved bekymrende elevfravær.

Fraværsteamets opgaver:

- At tage fraværstelefonen dagligt ml kl. 7.30-8.00.
- At ringe til forældrene, hvis en elev ikke er mødt i skole og ikke er meldt fraværende.
- At gennemgå elevfraværet blandt alle skolens elever en gang om måneden.
- At tage kontakt til kontaktlærer/team, når fraværet er bekymrende.
- At sikre at forældre og kontaktlærere indkaldes, når elevfraværet er bekymrende.
- At vurdere behovet for særlige indsatser.
- At igangsætte særlige tiltag.

Ledelsens opgaver:

- At deltage i fraværsmøder en gang om måneden for at få et overblik over elevfraværet.
- At være sparringspartnere for fraværsteamet.
- At deltage i bekymringsmøder med forældre/elever efter behov.

Retningslinjer for drøftelse af fravær på skole-hjem-samtaler:

Til alle skole/hjem samtaler skal fravær være et fast punkt. Det administrative personale printer en fraværskalender for hver elev og udleverer disse til lærerne. Med udgangspunkt i fraværskalenderen kan lærerne tale med forældrene og eleven om:

- Hvor højt er fraværet?
- Er der et mønster i fraværet? (de samme fag, de samme dage osv.)
- Er der noget, vi skal vide om barnet/familien, der kan ligge til grund for fraværet?
- Hvad kan skolen, forældre og elev gøre for at få et større fremmøde?

Retningslinjer for drøftelse af fravær til forældrearrangementer:

Til forældrearrangementer på nye årgange orienterer ledelsen om skolens fokus på fraværsindsatser og handleprocedurer i forhold til fravær.

Fraværsteam på skolen

Det anbefales alle skoler, at have et fraværsteam, som er ansvarligt for at følge elevernes fraværstatistik, og iværksætte fraværsindsatser både på det forebyggende, foregribende og indgribende niveau. Et fraværsteam vil typisk bestå af en ledelsesrepræsentant, en medarbejder på skolen, som har en særlig rolle i fraværsarbejdet og socialrådgiver fra PPR. Andre relevante personer kan inddrages efter lokale forhold, f.eks. sundhedsplejerske eller boligsocial medarbejder.

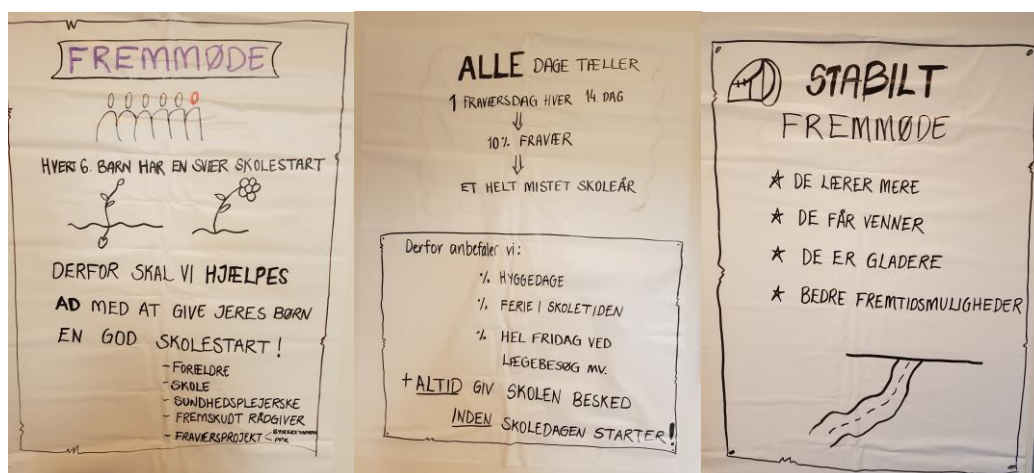
Det anbefales at fraværsteamet mødes en gang om måneden, og at møderne har følgende indhold:

- Gennemgå fraværslister/alarmlisten
- Opspore bekymrende fravær
- Drøftelse af nuværende og kommende fraværsindsatser
- Koordinering af fraværsindsatser
- Opfølgning på eksisterende indsatser
- Overblik over elevernes ulovlige fravær, samt indsatser og underretning i forhold til dette

Orientering og dialog om fraværsindsats på alle forældremøder

Det er en god idé, at skolelederen til forældrearrangementer på nye årgange orienterer forældre om skolens fokus på fraværsindsatser og handleprocedurer i forhold til fravær. Her kan forældrene blive orienteret om, hvordan skolen håndterer elevfravær, og hvilke handleprocedurer, der følges i forhold til dette.

Et eksempel på emner som man kan tage op på forældremøder er følgende og under overskriften "Vi vil gerne have, at alle børn kommer i skole hver dag – og til tiden":

Vi ved, at fravær kan have alvorlige konsekvenser:

- Fravær giver tabt læring, som er svært at indhente: To fraværsdage om måneden bliver til 20 skoledage på et skoleår, hvilket bliver til et helt skoleår over et skoleliv – og det kan aflæses direkte i de faglige resultater.
- Fravær marginaliserer. Når klassen holder op med at stole på den fraværende elev, lukkes eleven ude af både det faglige og det sociale fællesskab. Eleven isoleres hermed. Det sætter gang i en selvforstærkende proces, hvor fravær leder til mere fravær.
- Fravær er også et tegn på, at noget ikke fungerer, som det burde, i barnet/den unges liv.
- At fravær og for sent fremmøde ofte starter i 5.-6. klasse og så bliver mere massivt i 7., 8., og 9. klasse.
- At der er en direkte sammenhæng mellem fravær og karakterer.
- Et stort fravær medføre at unge får svært ved at gennemføre en ungdomsuddannelse

Hvis man kommer for sent i skole:

- Det er rigtig ærgerligt for børn at starte deres dag med at komme for sent.
- Barnet går glip af den introduktion til dagens program.
- Det kan være pinligt for barnet, da alle kigger på en og man får et negativt fokus.
- Barnet forstyrrer klassen med sin sene ankomst.
- Barnet kan efterhånden få negative forventninger til sig selv.

Årsager til fravær:

Vis eventuelt oversigt over årsager til fravær fra forskning, skoleledere og elever. Drøft eventuelt følgende i mindre grupper: Hvilke årsager ligger til grund for jeres barns fravær? Hvad tænker I, at der skal til for at mindske jeres barns fravær?

Quiz & Byt omkring fravær til forældremøder

Quiz & Byt omkring fravær kan ligeledes anvendes til et forældrearrangement for at få fokus på fravær. I Quiz & Byt får deltagerne hver et kort. De går rundt imellem hinanden i et lokale eller udenfor. Når en deltager møder en anden, læser de kortet op på skift og svarer på spørgsmålet. Når begge har læst og svaret, bytter de kort og går videre. Nedenstående er nogle eksempler på spørgsmål, der kan anvendes for forældre til et forældrearrangement.

Hvad synes dit barn er det bedste ved skolen?

Hvad gør du, hvis dit barn ikke vil stå op om morgen?

Hvad gør du hvis dit barn ikke vil i seng om aftenen?

Hvad gør du hvis dit barn ikke kan finde bøger, taske, penalhus?

Hvilke fordele er der ved, at dit barn kommer i skole hver dag?

Hvor vigtigt er det, at dit barn kommer i skole hver dag?

Hvad vil du gøre, hvis du kommer i tvivl om dit barn har det godt i skolen?

Hvad gør du hvis dit barn hellere ved se fjernsyn eller lege i stedet for at tage i skole?

Hvor mange timer sover dit barn om natten? Er det søvn nok?

Hvad gør du, hvis dit barn spiser så langsomt om morgenen at I kommer for sent ud af døren?

Hvilke faste rutiner har du for dit barn?
Fx soverutiner, morgenrutiner mv.

Hvornår er dit barn så syg, at det ikke kan komme i skole?

Brev til forældre ved bekymrende fravær

Som en del af skolens fraværsindsats kan man med fordel sende et brev til forældre hvis barn har bekymrende fravær. Det, at sende et brev til forældrene, kan anvendes som det første fraværstiltag for eleven. Det vil gøre forældrene opmærksomme på, at deres barn har et bekymrende fravær, og at de kan forvente yderligere tiltag og mødeindkaldelse, såfremt deres barns ikke får et større fremmøde. Man kan overveje at sende brevet via e-boks. Nedenstående ses et eksempel på et fraværsbrev.

"Kære

Vi henvender os til jer, da jeres barns fraværsprocent pt. ligger på xx %.

Når fraværsprocenten overstiger 10 %, er vi forpligtede til at oplyse jer herom enten skriftligt eller mundtligt.

En fraværsgang hver 14. dag giver 10 % fravær. Hvis fraværsprocenten vedvarende er 10 %, vil jeres barn miste et helt skoleår i løbet af dets skoletid.

Det er vigtigt for jeres barns trivsel og læring at barnet har et stabilt fremmøde. Udgangspunktet er, at jeres barn skal i skole hver dag.

Ændres jeres barns fraværsbillede sig ikke, vil vi henvende os igen, så vi i fællesskab kan arbejde med at nedbringe fraværet. Fravær er et særligt indsatsområde i Randers Kommune. Ny lovgivning gør, at skolen ved 15% ulovligt fravær i kvartalet er forpligtet til at underrette kommunen herom, hvor der som konsekvens kan tilbageholdes et kvartals børneydelse.

Vi vedhæfter her en forældrefolder, som både giver inspiration og information i forhold til et stabilt fremmøde i skolen.

Med venlig hilsen

Skoleleder"

Forældrefolder

I projekt 'Fravær til fremmøde' har vi lavet nedenstående folder, som kan gives til forældre, hvis barn har bekymrende fravær. Nogle skoler sender den med brevet til forældre ved bekymrende fravær. Folderen indeholder en kort information omkring vigtigheden af, at have stabilt fremmøde, og hvad man som forælder kan gøre, hvis ens barn ikke vil i skole. Folderen kan hentes på Bysekretariatets hjemmeside.

Fra fravær til fremmøde

Stabilt fremmøde = bedre fremtidsmuligheder

- Derfor er det vigtigt at du:*
- Undgår at holde dit barn hjemme til en hyggelig dag.
  - Forøger at booke tid ved læge og tandpleje udenfor skoletiden eller i ferietiden af skoledagen.
  - Undgår at holde ferie i skoletiden.
  - Altid giver skolen besked om fravær inden skoledagen begynder.

Alle dage tæller
1 fraværsdag hver 14. dag
giver
10 % fravær
som giver
et helt mistet skoleår!

Har du problemer med at få dit barn af sted i skole, fordi dit barn...

- ...ikke gider stå op om morgenen?
- ...ikke vil i seng om aftenen?
- ...ikke kan finde bøger, tasker, pennehus?
- ...spiser meget langsomt om morgenen?
- ...ikke har levet kiletter eller afleveringer?
- ...hellere vil se fjernsyn?

Så kan det hjælpe med faste rutiner:

- En fast sengetid
- Et fast tidspunkt man skal stå op
- Regler for skoleklædning inden sengetid
- Gør tøj og tasker klar aftenen inden
- Morgenmad på et bestemt tidspunkt
- Seng for at have fast lektetid om eftermiddagen
- Tal positivt om skolen

Dit barn vil ikke i skole – hvad skal du gøre?

Overvejelser om dit barn:

- Er mit barn syg? Feber, opkast eller diarré?
- Er mit barn rødt af spise?
- Har meget søvn har mit barn fået?
- Har der været nogen ændringer i rutinerne?
- Er der en større begivenhed på vej?
- Skal der for mange ting på én gang?

Overvejelser om barnet i skolen:

- Har mit barn det godt i skolen?
- Har mit barn problemer med det faglige eller kulturelle?
- Har mit barn venner?
- Er mit barn blevet uvenner med nogle i skolen?
- Bliver mit barn mobbet?

Inspiration til samtale med dit barn:

- Jeg har lagt mærke til...
- Hvad er din største bekymring?
- Hvornår er det svært at være i skolen?
- Skal vi kigge på dit skema sammen?
- Hvad ville du sige, hvis...
- Vi laver en plan sammen
- Vi kan godt løse det her sammen

Du skal ikke være flov over at søge hjælp, hvis dit barn ikke vil i skole. Kontakt skolen, hvis du har brug for hjælp eller vejledning!

HVAD TID BØR DIT BARN KOMME I SENG?

VÅRSTYRSPUNKT

ÅR	1. SEMESTER	2. SEMESTER	3. SEMESTER	4. SEMESTER	5. SEMESTER	6. SEMESTER
2018	18.45	18.15	18.00	17.45	17.30	17.15
2019	18.45	18.15	18.00	17.45	17.30	17.15
2020	18.45	18.15	18.00	17.45	17.30	17.15
2021	18.45	18.15	18.00	17.45	17.30	17.15
2022	18.45	18.15	18.00	17.45	17.30	17.15
2023	18.45	18.15	18.00	17.45	17.30	17.15
2024	18.45	18.15	18.00	17.45	17.30	17.15
2025	18.45	18.15	18.00	17.45	17.30	17.15
2026	18.45	18.15	18.00	17.45	17.30	17.15
2027	18.45	18.15	18.00	17.45	17.30	17.15
2028	18.45	18.15	18.00	17.45	17.30	17.15
2029	18.45	18.15	18.00	17.45	17.30	17.15
2030	18.45	18.15	18.00	17.45	17.30	17.15

Hvorfor er et stabilt fremmøde vigtigt?

Et stabilt fremmøde igennem skolegangen vil give dit barn en bedre chance i livet.

- De lærer mere og bedre
- De får venner
- De er glade
- De har bedre fremtidsmuligheder

Foregribende - gruppeindsatser

Indsatserne i det gule felt er karakteriseret ved at have en afgrænset målgruppe. Det kan være indsatser, der henvender sig til hele skolens elever, udvalgte årgange, enkelte klasser eller elevgrupper - eller en gruppe af forældre. Der vil ofte være tale om indsatser, som har til formål at kompensere for "noget der mangler" – det værende fagligt, socialt eller mere "indadrettet".

Fraværstelefon – Alle forældre skal ringe fravær ind om morgenen

Et effektivt redskab som skolen kan vælge at anvende i fraværsarbejdet er, at oprette en Fraværstelefon. En fraværstelefon kan oprettes for alle skolens elever eller for nogle årgange. Når man har en fraværstelefon, skal forældrene ringe deres barns fravær ind om morgen på et bestemt tidspunkt, f.eks. mellem kl. 7.30-8.00. Den medarbejder, der passer fraværstelefonen skal have adgang til elevernes fraværsregistrering, og skal kunne indgå en dialog med forældrene omkring årsag til fravær og om hvorvidt barnet eventuelt alligevel skal i skole.

Det er derfor vigtigt, at den medarbejder, der passer fraværstelefonen er en lærer eller en pædagog, som kan indgå i dialog med forældrene, da det ikke kun må handle om at tage imod en besked om elevens fravær. Ved at have en fraværstelefon, så får skolen et rigtig godt kendskab og en opmærksomhed på de elever som har et stort fravær, samt hvilke årsager der er til fraværet. Den lærer eller pædagog der passer fraværstelefonen, får på den måde en unik mulighed for at tale med forældrene om årsagerne til barnets fravær, samt hvad der skal til for at fremmødet bliver større.

Makkerskabsordning

Denne indsats kan både stå alene og som en del af anden fraværsindsats, eksempelvis fremmødekonkurrence eller fraværstelefon, kan man overveje at lave en makkerskabsordning i en klasse. Her får hver elev en makker som bor tæt på en selv, og som lærerne tænker vil være et godt match - man kan også lave grupper med tre til fire elever i hver, hvis det giver mening.

I makkerskabet skal man støtte og hjælpe hinanden med at komme i skole og være opmærksom på hinandens trivsel i skolen. Som makker er man forpligtet til at tage kontakt, hvis ens makker ikke er kommet i skole, give omsorg og tilbyde sin hjælp. Med makkerskaber kan man styrke det sociale fællesskab og skabe en større pligtopfyldelse hos hinanden.

Fremmødekongurrence

I udskolingen er eleverne som regel mere selvkørende, og det forventes, at de selv er i stand til at tage ansvar for at møde i skole hver dag og til tiden. Derfor er denne indsats rettet mod de unge selv og involverer ikke deres forældre direkte. Forældrene skal dog orienteres om forløbet, så de kan støtte deres børn.

Kongurrencen går ud på at nedbringe fraværet mest muligt i en afgrænset periode, og er både en individuel kongurrence og en kongurrence klasserne imellem. Der skal inden kongurrencen går i gang fastsættes et realistisk mål for nedbringelsen af fraværet og aftales en præmie, til den eller de klasser, der når det satte mål. Eksempler på præmier er en festmiddag for klassen på skolen, pizza til frokost for hele klassen eller en udflugt for klassen.

Hver 14. dag gøres der status, hvor klasserne er samlet. Her deltager elever, der de seneste 14 dage har haft 100 procent fremmøde, i lodtrækningen om en lille præmie, f.eks. et gavekort til boden eller lignende.

Man kan inden fremmødekongurrencen gøre sig overvejelser om hvorvidt, der er bestemte elever, der ikke skal tælle med i klassens samlede fraværsprocent under kongurrencen. Det kan være elever med skolevægning eller elever ramt af kronisk sygdom.

Dialogspil

Med inspiration fra et dialogspil målrettet voksne og sygefravær, har Projekt 'Fra fravær til fremmøde' udviklet et dialogspil til 4.-9. klasse. Derudover kan skolerne bruge spillet med enkelte børn, i grupper eller hele klasser, hvor det er relevant. Spillet består af en række dilemmaer og løsninger, der relaterer sig til skolefravær, og formålet er at inspirere til en dialog. Spillet kan hentes som pdf-fil på Bysekretariatets hjemmeside.

Intensiv klasseindsats

I klasser eller på årgange med særlige udfordringer i forhold til stabilt fremmøde, kan man vælge at iværksætte en intensiv indsats i en kortere eller længere periode. Her kan man kombinere flere gruppeindsatser, som fraværstelefon og makkerskabsordning, med en ordning, hvor fraværende elever bliver ringet op og i nogle tilfælde hentet derhjemme. Vi har i projektet afprøvet dette i udskolingen på en af de tre skoler. Denne indsats kræver ekstra ressourcer, især i morgentimerne, men har til gengæld vist sig at være særdeles effektiv.

Det er ressourcelærer/-pædagog, der står for indsatsen, som består i opfølgning på de elever, der ikke er mødt ved skoledagens start, og hvor forældrene ikke har givet besked via fraværstelefonen eller hvor der ikke er givet besked via makker om at eleven er på vej i skole. Først forsøges der at tage kontakt til eleven selv. Hvis det ikke lykkes, forsøges der at få fat i forældrene. Hvis dette heller ikke lykkes, køres der ud på hjemmeadressen. Her skal man være to medarbejdere, der tager ud sammen. Erfaringen viser, at det er sjældent, elever skal hentes derhjemme, og for de fleste sker det kun én gang.

Gruppeforløb til udskolingselever

På den enkelte skole kan man vælge at iværksætte en fraværsindsats, hvor unge fra 12 år med bekymrende fravær kan tilbydes deltagelse i et kortere gruppeforløb sammen med andre unge.

Det er skolens fraværsteam eller ressourcelærer, der udvælger de elever som skal deltage i forløbet. Det vil ligeledes være oplagt, at det er skolens ressourcelærer/-pædagog som står for forløbet med deltagelse af en anden medarbejder på skolen, eller evt. sundhedsplejerske, boligsocial medarbejder eller fremskudt socialrådgiver. Temaerne i gruppeforløbet kan eksempelvis være personlige mål og motivation, selvværd og ønsker og drømme om fremtiden. I bilag kan du finde et eksempel på et gruppeforløb.

Forældrenetværk

Ligesom der kan laves et gruppeforløb for udskolingselever, så kan der ligeledes laves en gruppeforløb for forældre. Vi har i projekt 'Fra fravær til fremmøde' haft et forløb med forældre til børn med bekymrende fravær. Vi kaldte forældrekurset for Forældrenetværk, da de fleste af forældrene ligeledes ønskede at få et større netværk. Det er skolens fraværsteam eller ressourcelærere, der udvælger de forældre, som skal tilbydes at deltage i forløbet. Det vil ligeledes være oplagt, at det er skolens ressourcelærere/-pædagog, som står for forløbet med deltagelse af en anden medarbejder på skolen, eller evt. sundhedsplejerske, boligsocial medarbejder eller fremskudt socialrådgiver.

Eksempel på program for første mødegang:

- 1) Præsentation af gruppeledere
- 2) Præsentation af deltagere (navn, børn)
- 3) Tavshedserklæring
- 4) Grupperegler
- 5) Information om Forældrenetværk
  - Antal mødegange
  - Formål
  - Temaer (idéer til temaer modtages gerne)
  - Strukturen på møderne (Hvordan er det gået siden sidst + nyt tema)
  - Mulighed for at drøfte en situation/cases og få sparring
- 6) Oplæg om fravær
- 7) Runde på personlige mål (summeøvelse to og to)
- 8) Målene skrives op
- 9) Mulighed for at drøfte en situation, hvor det er vanskeligt med ens barn/børn.

Idéer til temaer:

- Info om fravær og betydningen af fravær
- Grænsesætning, stærkere relation til sit barn.
- Søvn og kost

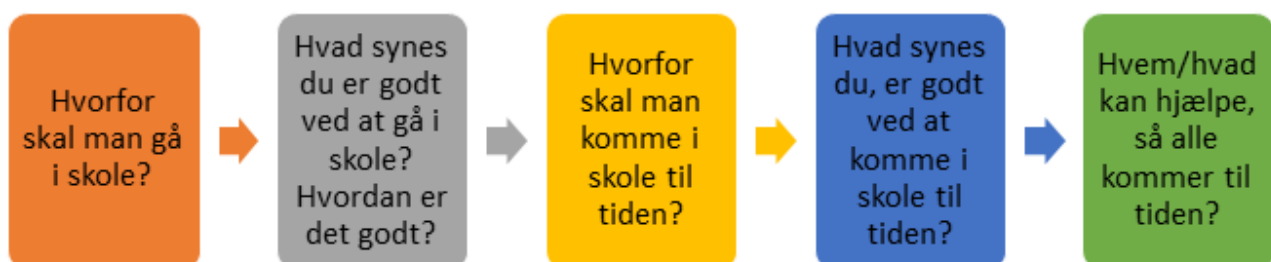

Klasseindsats omkring for sent fremmøde

Denne indsats er målrettet 3.-4. klasse, men kan også tilpasses andre klassetrin. Indsatsen kan iværksættes for at øge elevernes fokus på, hvad de selv kan gøre for at komme til tiden om morgenen.

Indsatsen har som mål at aktivere fællesskabet i klassen, så eleverne bliver opmærksomme på at hjælpe hinanden med at øge fremmødet i klassen. Forældrene orienteres om, at klassen den kommende måned vil have et fokus på, at eleverne kommer til tiden om morgen og at skolen håber at forældrene vil bakke op omkring dette.

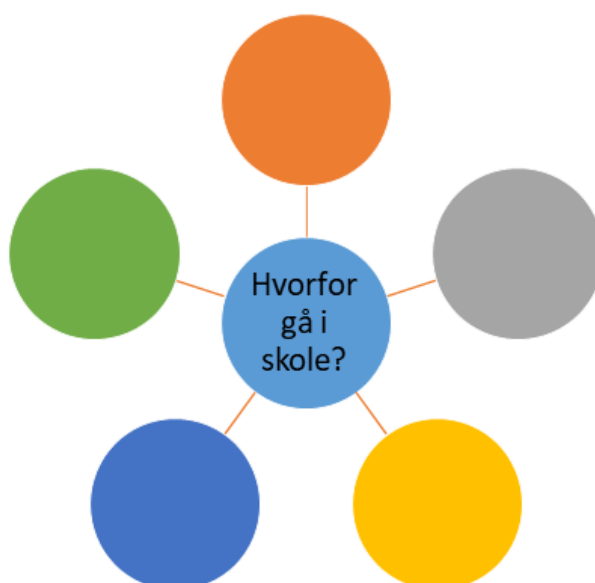
Indsatsen består i at en lærer præsenterer idéen for klassen. Eleverne skal forestille at være journalister, der skal finde ud af, hvad eleverne i 3. eller 4. klasse tænker. Eleverne bliver sat sammen to og to og skal interviewe hinanden. De får hver fem kort med ét spørgsmål på hvert som de skal stille hinanden på skift:

På den måde kan man øge elevernes bevidsthed om, hvordan det, de hver især gør, påvirker klassen som helhed, samt får indflydelse på læreren og de andre elever.

Opsamling på interviewene:

Elevernes svar på de fem spørgsmål samles op - det skal være en ordret opsamling, også på de udsagn som næsten er ens. Lærerens opsamling af elevernes bidrag skrives på en planche, der hænges op i klassen. Eleverne kan eventuelt arbejde videre med dem inden de hænges op. Det er vigtigt at de hænger i klassen hurtigt og gerne samme dag.

Eksempler på svar i en 3. klasse:

Efter opsamlingen er næste skridt at komme frem til nogle konkrete handlinger, der kan modvirke fraværet. Målet er at flere elever skal komme til tiden om morgen, og vi har nu via elevernes svar et fælles grundlag for at komme med idéer og løsninger på dette. Det er kun eleverne, der må komme med forslag og idéer. Læreren stiller spørgsmål og styrer processen.

Eksempler på hvad eleverne i en 3. klasse er kommet frem til:

- Jakob skal have sit eget vækkeur og stille det.
- Emma vil gerne have hjælp af læreren, til at tale med sine forældre om, hvordan hun kommer i skole til tiden.
- Ali bor i nærheden af Daniel. Ali bliver kørt i skole af sin far hver morgen og mener godt at de kunne tage Daniel med op at køre hver morgen.
- Sarah vil gå afsted til skole lidt tidligere hver morgen.
- Laila vil sende en sms til Shila hver morgen, så hun kommer op til tiden.

Der laves en opfølgning hver 14. dag i en afgrænset periode. Herefter laves opfølgning med jævne mellemrum. Forældrene orienteres løbende om klassens fremskridt.

Indgribende – individuelle indsatser

Indsatser i det røde felt er karakteriseret ved at have en mere smal målgruppe – som oftest enkelte individer. Indsatserne er målrettet problemstillinger med en betragtelig tyngde. I relation til fraværsområdet vil der ofte være tale om indsatser, som skal afhjælpe de problemer, der forhindrer, barnet/den unge i at møde stabilt i skolen og i nogle tilfælde i det hele taget møde ind på skolen.

Ulovligt fravær

Den 1. august 2019 kom der en skærpelse i Servicelovens § 153 om offentligt ansattes skærpede underretningspligt. Denne skærpelse indebærer, at skoleledere er forpligtet til at lave en underretning, når en elev har ulovligt fravær på 15 % eller mere i et kvartal. Kommunens myndighedscenter skal herefter træffe afgørelse om inddragelse af Børn- og Ungeydelsen i det efterfølgende kvartal. Afgørelsen er gældende for et kvartal.

Den 1. januar 2020 trådte der en ny bekendtgørelse i kraft om elevers fravær fra undervisningen i folkeskolen. Denne bekendtgørelse omhandler håndteringen og reglerne omkring fravær. I henhold til lov om folkeskolen § 39, stk. 3, jf. lovbekendtgørelse nr. 823 af 15. august 2019, gælder det, at en elevs udeblivelse fra undervisningen registreres som ulovligt fravær, hvis elevens forældre har undladt at underrette skolelederen om fraværsårsagen. Fraværet er ligeledes ulovligt, hvis forældrene undlader at efterkomme skolelederens eventuelle anmodninger, f.eks. en lægeerklæring. Såfremt det ulovlige fravær skyldes, at eleven enten har faglige eller sociale problemer i skolen, så er det skolens pligt, at forsøge at hjælpe eleven og forældrene med at få løst elevens problemer. De fleste kommuner har udmeldt nogle procedurer for håndteringen af skolefravær og ulovligt fravær på 15 % eller derover. De procedurer, der er gældende for Randers Kommune er vedlagt som bilag. Vær dog opmærksom på, at disse retningslinjer er gældende på nuværende tidspunkt, foråret 2020, men redigeres og opdateres når der er behov for dette jf. gældende lovgivning og bekendtgørelser.

Individuelle samtaler

Individuelle samtaler er både samtaler med eleven alene, eleven sammen med forældrene og forældrene alene. Formålet er at afdække årsager til fravær og give elev og forældre redskaber til at nedbringe fraværet. Individuelle samtaler kan være ved forskellige af teamets medarbejdere alt efter problemstilling. Det kan f.eks. være ved sundhedsplejersken, AKT-lærer/pædagog, PPR-medarbejder, boligsocial medarbejder eller andre relevante medarbejdere. I det følgende er der en række redskaber, der kan bruges i de individuelle samtaler. Der findes mange andre redskaber og metoder til samtaler med børn, unge og forældre, som med fordel kan bruges ved fraværssamtaler, men i dette idékatalog præsenteres kun redskaber, der har været anvendt i projektet.

Individuelle samtaler i forbindelse med klasseindsats

Når der er et særligt fokus på elevernes fremmøde i en klasse, så kan det være nyttigt at kombinere dette med individuelle samtaler med elever som har et bekymrende fravær, ofte kommer for sent eller mistrives af forskellige årsager. I projektet har vi haft disse samtaler i de klasser, hvor der har været iværksat klasseindsatser. Eleverne er her taget ud til samtale med en projektmedarbejder og skolens AKT-pædagog, som har et godt kendskab til eleverne. For inspiration til relevante spørgsmål til samtalen, se nedenstående guide til trivselssamtale med elever.

Guide til trivselssamtale med elever omkring fravær

Det er barnet/den unge selv, der har den afgørende viden om, hvor deres udfordringer og vanskeligheder er, og hvad der kan være en hjælp for dem. Derfor er barnets perspektiv særdeles vigtigt i udredningen af årsager til elevens fravær. Nedenstående er en række spørgsmål, som kan være relevante at tale med barnet om, for at få en forståelse og et indblik i barnets situation og eventuelle udfordringer.

Spørg ind til fraværet:

- Når du ikke er i skole, hvad laver du så?
- Hvem er hjemme sammen med dig, når du ikke er i skole?
- Er du i kontakt med klassekammerater i løbet af skoledagen?
- Er der regler hjemme hos dig, når du ikke er i skole (Må man komme i klub, til sport, hjem til kammerater, i byen, med ud at handle....)?

Spørg ind til trivsel:

- Hvordan har du det i skolen? - brug fx skala fra 1-10
- Hvad går godt i skolen?
- Hvad er svært i skolen?
- Hvem er dine bedste venner i skolen?
- Hvad laver du i frikvartererne?
- Er du sammen med dine klassekammerater i fritiden?
- Går du i SFO/Klub?
- Går du til fritidsaktiviteter?
- Er der noget, du drømmer om, kunne være anderledes?
- Hvordan ser en typisk morgen ud for dig? Svært at komme op? Morgenmad? Travlhed? Hvem står op sammen med dig om morgenen? (Se morgenrutineskema under punktet Rutine).
- Hvornår kommer du i seng om aftenen? Får du søvn nok?
- Er der særlige aften/putte-ritualer hos jer? Læse, se film, spille ipad...

Skalaspørgsmål

Skalaspørgsmål er en metode, som man kan anvende i sin samtale med eleven for at få en mere konkret viden om forskellige problemstillinger.

1. Forklar skalaen (1-10) til eleven
  - "Forestil dig en skala fra 1-10, hvor 10 er den ønskede situation og 0 er en uønsket situation".
2. Nuværende situation
  - Hvor på skalaen er vi nu?
3. Hvad virker for eleven og hvordan er eleven kommet dertil?
  - Hvordan er det lykket dig at gå fra 0 til der, hvor du er nu?
  - Hvad har hjulpet dig dertil?
  - Hvad virkede godt for dig?
  - Hvordan opnåede du det?
  - Hvad andet/andre har hjulpet dig?
4. Forestil dig en højere position
5. Inviter eleven til at beskrive, hvordan situationen vil se ud på en højere position på skalaen:
  - Hvordan vil tingene se ud ved position.....?
  - Hvordan vil du opdage, at du er på den position på skalaen?
  - Hvad vil du være i stand til at gøre på den højere position på skalaen?
  - Hvordan vil det hjælpe dig?
6. Identificér tidligere succeser
7. Spørg til et område, hvor tingene har forandret sig:
  - Hvad er den højeste position på skalaen, du har været for nylig?
  - Hvad var forskelligt der? Eller anderledes?
  - Hvad gjorde du, der var anderledes?
  - Hvad virkede godt ved det du gjorde?
8. Et skridt frem - spørg ind til, hvilke fremskridt eleven kunne forestille sig at tage:
  - Har det vi har talt om, været nyttigt for dig/giver det mening for dig?
  - Hvad gav særlig mening for dig?
  - Hvordan kan du bruge det til at tage et lille skridt fremad?

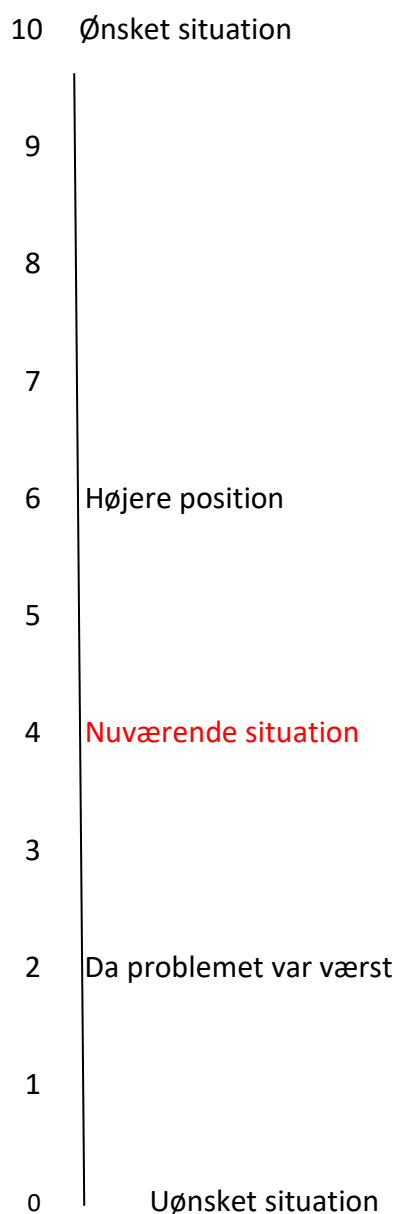
- Hvordan kunne det skridt se ud?

Man kan bruge skalaen i mange forskellige situationer:

Successkalaen – bruges til at måle succes: 10 er den ønskede situation og 0 er situationen, hvor intet er lykket.

Motivationsskalaen – bruges til at styrke elevens motivation, hvor 10 er: "Jeg er klar til at gøre meget for at opnå det her mål", og 0 kan være "jeg er ikke villig/klar til at gøre noget for det".

Skalaspørgsmål giver noget konkret at tale om og arbejde videre med og det bliver ofte mere synligt for eleven og læreren, hvor motiveret eleven er. Samtidig kan det bruges i samarbejdet med forældre i forhold til deres forståelse af barnets oplevelser og situation.

Guide til fraværs møde/netværksmøde med forældre

Denne guide er til inspiration til en dialog med forældre og barn omkring en fraværsproblematik. Guiden skal selvfølgelig justeres efter barnets alder, alvorsgraden og andre individuelle hensyn.

1. Rammesætning

- a. Formål med mødet
- b. Præsentation af mødedeltagere
- c. Tid og oplysning om evt. opfølgende møde

2. Omfang af fraværet (skole oplyser fraværshistorik)

- a. Hvor højt er fraværet?
- b. Er der tale om pludseligt opstået fravær?
- c. Er der et mønster i fraværet? (de samme fag, de samme dage osv.)
- d. Er evt. søskende fraværende de samme dage
- e. Lektionsfravær
- f. Sygdom
- g. Ferie

3. Årsager til fraværet – hvad ser familien, og hvad ser skolen?

- a. Er der noget, vi skal vide om barnet/ i familien, der kan ligge til grund for fraværet?
Eksempelvis psykisk/fysisk sygdom i familien, opvækst, tidligere erfaringer af betydning for fremmøde/fravær?
- b. Har der været nogle udløsende faktorer?
- c. Hvad skete der omkring barnet, da fraværet begyndte at stige?
- d. Hvad fastholder barnet i fravær?
- e. Hvad kan få barnet i skole, og hvad hjælper for at fastholde en god udvikling?

4. Hvilket beskyttende faktorer er der omkring barnet?

- a. Hvad fungerer godt, når barnet er i skole?
- b. Har barnet kammerater/venner?
- c. Er der et godt fagligt niveau?
- d. Har barnet et socialt tilhørsforhold?
- e. Har barnet gode sociale relationer?
- f. Har barnet trygge og gode familierelationer?

g. Har barnet selvtillid og et godt selvværd?

5. Udfordringer

- a. Hvilke fordele/ulemper er der for barnet ved at gå i skole?
- b. Hvilke fordele/ulemper er der for barnet ved at blive hjemme fra skole?
- c. Er der regler/aftaler for, hvad dit barn må, når han/hun ikke er i skole? (Klub, sport, besøg af kammerater, tur i byen, brug af pc/lpad)
- d. Er dit barn selv bekymret over skolefraværet?

6. Mål/delmål

- a. Hvad er plan A, dvs. at barnet får et stabilt fremmøde?
- b. Delmål?
- c. Hvad er plan B, dvs. at gøre det mindre attraktivt/kedeligt at blive hjemme fra skole? (Se nærmere under ABS-modellen).

7. Forslag til indsatser efter at vi nu har ovenstående viden

- a. Hvad kan skolen gøre?
- b. Hvad kan forældrene/netværket gøre
- c. Hvad kan kammeraterne/ kammeraters forældre gøre?
- d. Er der andre, der kan hjælpe?
- e. Konkrete aftaler

8. Nyt møde/opfølgning

- a. Dato for nyt møde/opfølgning.
- b. Hvem indkalder – ansvarlig

Handleplansskema

I arbejdet med fravær er det vigtigt at have en tæt opfølgning med forældrene og de aftaler som bliver indgået. Det er en rigtig god idé, at aftalerne på møder bliver skrevet ind i et handleplansskema, så det fremgår tydeligt for alle, hvem der er ansvar for de forskellige aftaler. Handleplansskemaet vil således danne grundlag for de senere opfølgningsmøder.

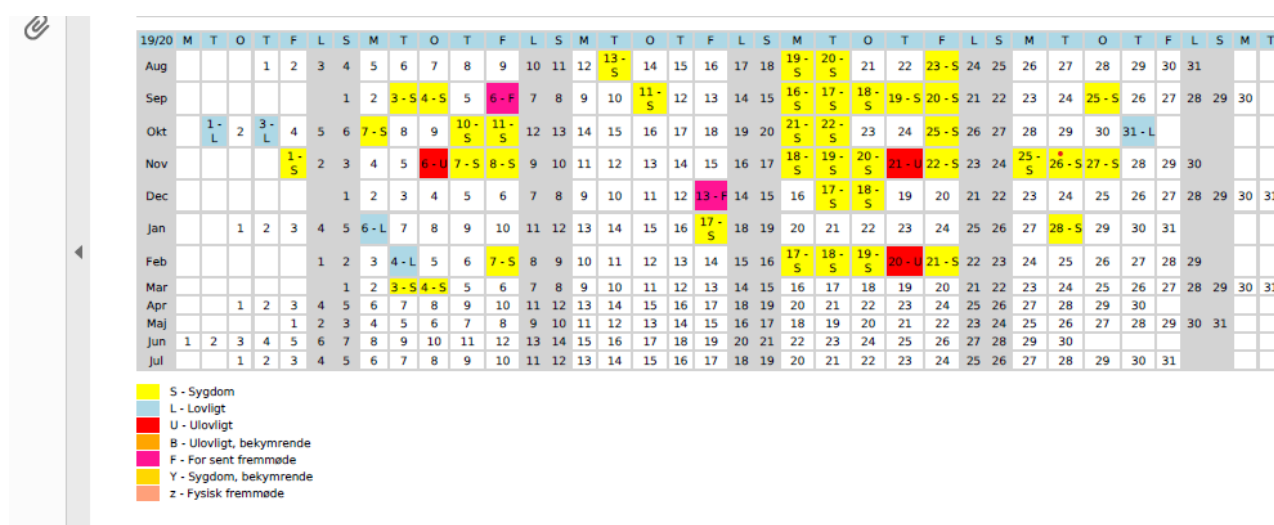
Handleplan i forhold til bekymrende skolefravær:

Hvad fungerer godt?	Hvad bekymrer?	Hvad er prøvet?	Hvad ønsker vi, der skal ske?	Tiltag - hvem gør hvad?

Brug af fraværskalender i alle samtaler

Fraværskalenderen er en rigtig god visualisering af elevens fravær. Den kan danne et grundlag for drøftelse af en elevs fravær i både teamet og sammen med elev og forældre. Ved brug af fraværskalenderen kan der ses eventuelle mønstre i eleven fravær, samt hvordan det skiller sig ud fra et mere almindeligt fraværsbillede. Er fraværet på dage med bestemte fag/lærere, er fraværet højt på mandage eller fredage i forbindelse med samvær, har eleven fravær på præcis de samme dage som søskende på skolen, er sygefravær altid på enkelte dage og sjældent sammenhængende mv. Nedenstående ses en elevs fraværskalender.

Fraværskalenderen er lidt svær at finde, derfor nedenstående vejledning:

Vælg "Udskrift" og herefter "fraværstamkort"

Herefter kommer dette skærbillede:

© 2019 tabulex
powered by MT

Klik på den ønskede klasse, hvorefter elevnavnene fremkommer

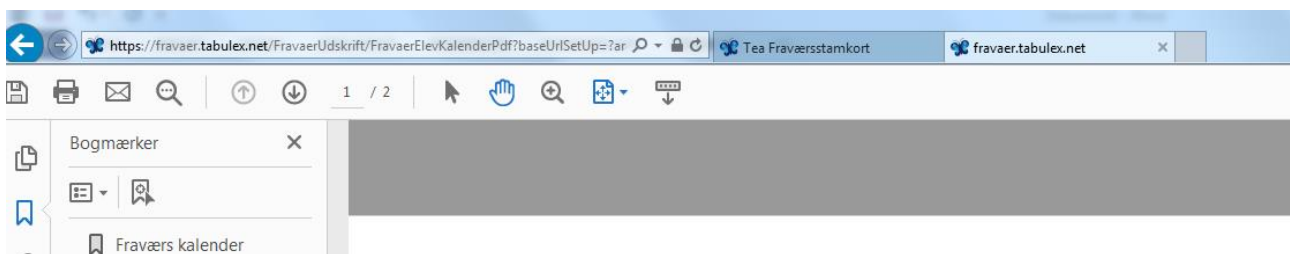

Vis fraværs kalender

Klik herefter på et elevens navn og "Vis fraværs kalender"

Herefter kan fraværskalenderen udskrives.

Når du skal se den næste kalender, skal du (afhængig af din browserindstilling) lukke den sidste på krydset på fanebladet:

ABS-modellen

ABS-modellen handler om at lave aftaler og planer med eleven for fremmøde. Plan A er altid skole, dvs. at følge et helt skema i skolen sammen med resten af klassen. Plan B handler om at gøre det mindre attraktivt for eleven at være hjemme. Man følger klassens skema derhjemme, dvs. at man laver undervisning i hjemmet og eleven skal ikke belønnes ved at være hjemme. Eleven står op til vanlig tid, spiser på de tidspunkter, man spiser på i skolen osv. Plan S er sygefravær. Sygefravær har man kun, hvis man har feber, opkast eller diarre. I disse tilfælde benytter man såkaldt *sygere regime*. Det betyder, at man skal være sengeliggende og skærmb brug skal minimeres. Dette er for at sende et signal til eleven om, at man ikke melder sig syg, hvis ikke man er rigtig syg. Dette redskab er især nyttigt ved elever med meget fravær og elever med skolevægring.

Børns søvn og sovetider

Når et barn har fravær eller problemer med at følge med i skolen er det relevant at kigge på barnets sovevaner. Veludhvilede børn har et langt bedre udgangspunkt, og er både gladere, mere energiske og klar til at lære viser en række nyere undersøgelser. Det er derfor vigtigt, at forældre blander sig i, hvor meget deres børn sover.

De seneste års søvnforskning indikerer, at en times mindre søvn kan påvirke børnenes præstationer med helt op til to skoleår. Manglende søvn kan med andre ord få en 6. klasses elev til kun at kunne præstere på 4. klasses niveau. Børn har altså et fysisk behov for søvn, og det skyldes, at kroppen udfører en række vigtige funktioner, når vi sover. Det arbejde hjernen udfører om natten har f.eks. betydning for børns hukommelse. Når vi sover lagres dagens begivenheder og erfaringer nemlig i langtidshukommelsen, hvilket er afgørende, hvis børn skal kunne huske det, de lærer om dagen. På samme måde ved vi, at manglende søvn går ud over børns indlæring, når de er vågne. Det område af hjernen, som er ansvarlig for vores mest avancerede intellektuelle funktioner, f.eks. vores evne til at forstå, ræsonnere og planlægge, bliver svækket, når vi er trætte. Og det betyder ganske enkelt, at børnene lærer og forstår mindre, når de ikke får sovet nok.

Men søvn påvirker faktisk også børns sundhed og udvikling. Når børn sover frigives væksthormoner, som bl.a. sikrer, at de udvikler sig, som de skal. Samtidig viser et helt nyt studie, at tidlige sengetider halverer børns risiko for overvægt. Det skyldes især, at de hormoner, som styrer appetitten, bliver påvirket på en negativ måde af træthed.

Vi bruger skemaer for at visualisere søvn og sovetider over for både forældre og børn:

HVAD TID BØR DIT BARN KOMME I SENG?

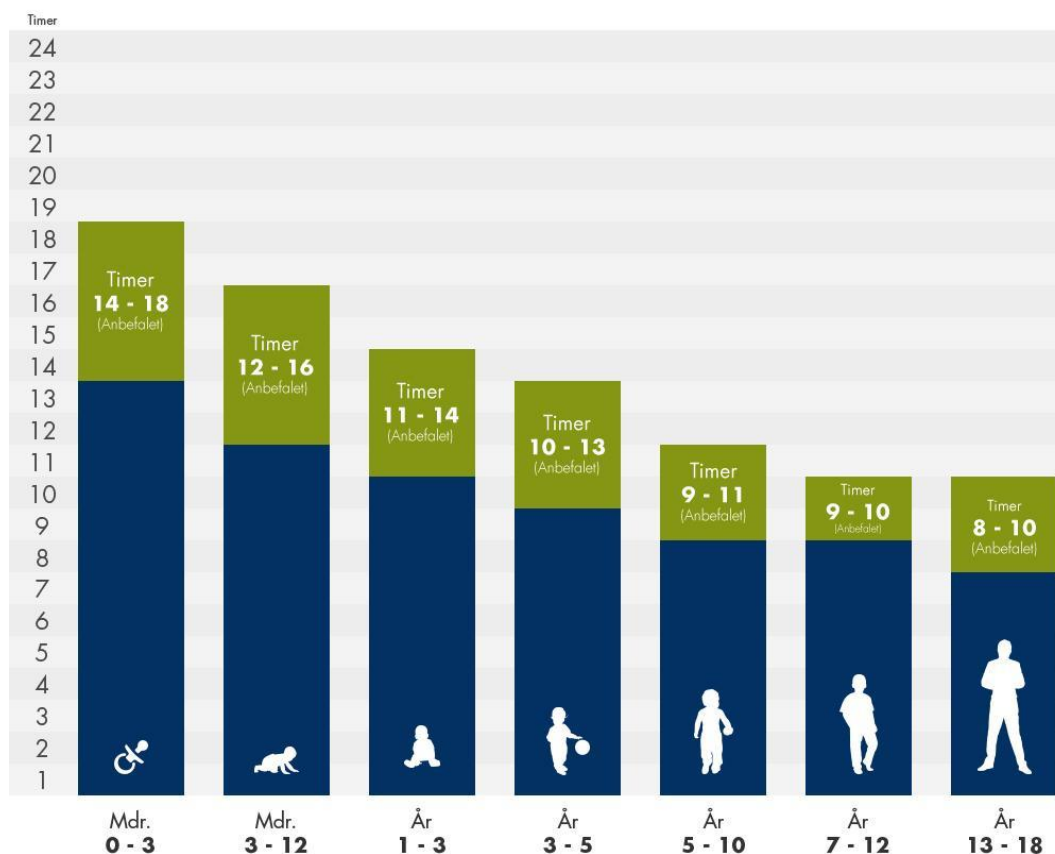
VÅGNETIDSPUNKT

06.00 06.15 06.30 06.45 07.00 07.15 07.30

ALDER

SENGETID

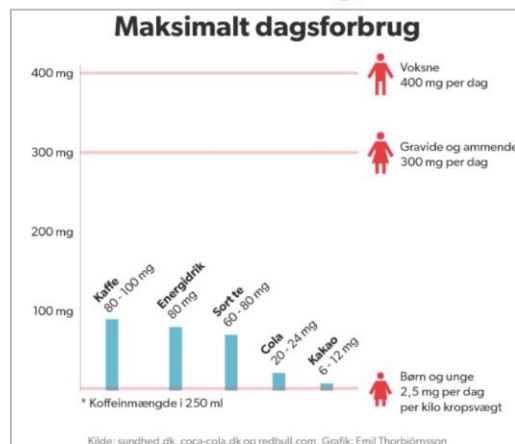
3	18.30	18.45	19.00	19.15	19.30	19.45	20.00
4	18.30	18.45	19.00	19.15	19.30	19.45	20.00
5	18.45	19.00	19.15	19.30	19.30	20.00	20.15
6	19.00	19.15	19.30	19.30	20.00	20.15	20.30
7	19.15	19.15	19.30	20.00	20.15	20.30	20.45
8	19.30	19.30	20.00	20.15	20.30	20.45	21.00
9	19.45	20.00	20.15	20.30	20.45	21.00	21.15
10	20.00	20.15	20.30	20.45	21.00	21.15	21.30
11	20.15	20.30	20.45	21.00	21.15	21.30	21.45
12	20.15	20.30	20.45	21.00	21.15	21.30	21.45

Energidrikke og koffein

I sammenhæng med børn og unges søvn, kan det være relevant at se på om barnet eller den unge har et for højt indtag af koffein. Et for højt indtag kan ske gennem et forbrug af energidrikke, men også te indeholder koffein. Børn og unge tåler mindre koffein end voksne, og bivirkningerne kan være mavepine, kvalme, opkast og hovedpine. Som alvorlige bivirkninger kan angst og nervøsitet ses ved forholdsvis lave doser hos børn. Koffeinbivirkninger kan dermed være medvirkende til elevfravær. Vi har lavet en planche, der kan bruges som udgangspunkt for snak om koffein ved fraværssamtaler - den kan findes på Bysekretariatets hjemmeside.

Får dit barn for meget koffein?

Sådan virker koffein

- 1 Koffein-molekylet stopper det stof, der øger vores træthedsfølelse i hjernen.
- 2 Koffein gør hjernens nerveceller mere aktive så hjernen sender besked til binyrerne om at producere mere adrenalin.
- 3 Den øgede adrenalinproduktion påvirker centralnervesystemet ved at øge vores årvågenhed. Det får vores blodkar til at trække sig sammen og øger vores puls og blodtryk.
- 4 Koffein øger også udskillelsen af dopamin, der giver os en "feel good" følelse. Det er en af årsagerne til at rigtig mange mennesker drikker koffeinholdige drikke.
- 5 Ved høje doser koffein kan der opstå koffeinforgiftning, som bl.a. giver mavepine, kvalme, opkast og hovedpine. Hos børn skal der forholdsvis lave doser til at fremkaldte symptomerne, der også kan vise sig ved angst og nervøsitet.

Koffeinmængden i 250 ml:

Kaffe: 80-100 mg
Energidrik: 80 mg
Sort te: 60-80 mg
Cola: 20-24 mg
Kakao: 6-12 mg

Kilder: sundhed.dk, coca-cola.dk og redbull.com

Børn og pligter

Børn har godt af at have pligter. Overservicering kan medføre at børn og unge ikke udvikler kompetencer og ikke bliver selvhjulpne. Dette kan også have betydning i forhold til stabilt fremmøde i skolen. Derfor er en snak om børns og unges pligter derhjemme relevant som en del af fraværssamtaler. Efterfølgende liste er inspiration til denne samtale:

Det burde en 5-årig kunne klare:

- Tage tøj af og på, hænge jakke og cykelhjem op.
- Ordne madkassen og sætte den i opvaskemaskinen efter brug.
- At være med i køkkenopgaver som borddækning, snitte grøntsager og være med til middag.
- Rydde op på eget værelse med hjælp.
- Klare personlige ting som at børste tænder og lægge tøj på plads. (Vær dog opmærksom på, at Tandlægeforeningen anbefaler, at forældre børster børns tænder indtil de er 10 år).
- Hjælpe med havearbejde.

Det burde en 10-årig kunne klare:

- Smøre madpakke med hjælp.
- Deltage i køkkenopgaver og have ansvar for at koge og stege ting med hjælp.
- Oprydning i eget værelse og hjælp i hus og lejlighed.
- Stå for lette indkøb.
- Holde orden i egen skoletaske og have ansvar for lektier.
- Kunne sove hos en kammerat.
- Give beskeder og tage ansvar for at overholde aftaler.
- Tage en bus på en aftalt tur.

Det burde en 15-årig kunne klare:

- Have ansvar for indkøb og et måltid på en ugentlig middag.
- Ordne eget vasketøj.
- Rydde op på eget værelse.

- Deltage i rengøring i hjemmet.
- Deltage i havearbejde og andre opgaver i hjemmet.
- Selv klare transport med bus og tog til fritidsaktiviteter.
- Kan være til fester med aftaler om tider og rammer.
- Lægge planer og mål for længere skoleopgaver og fritidsprojekter.
- Kunne være alene hjemme.
- Indgå i omsorgen for mindre søskende, for eksempel hente i børnehaven.
- Kunne administrere egne lommepenge og beløb til personligt køb af tøj.
- Klare et fritidsjob.

Kilde: "Robuste børn" af Per Schultz Jørgensen

Rutiner

Rutiner er et særligt fokus emne i forhold til fravær og for sent fremmøde. Der skal kigges på familiens morgenrutiner: Hvornår ringer vækkeuret? Hvornår står eleven op? Hvem står op sammen med eleven? Morgenmad? Morgenrutiner? Når man gennemgår morgenrutinerne, kan man blive opmærksom på noget, der utilsigtet påvirker fremmødet i skolen. Der kan med fordel bruges et skema til dette og det er en god idé at både elev og forældre (og evt. søskende) udfylder et skema hver:

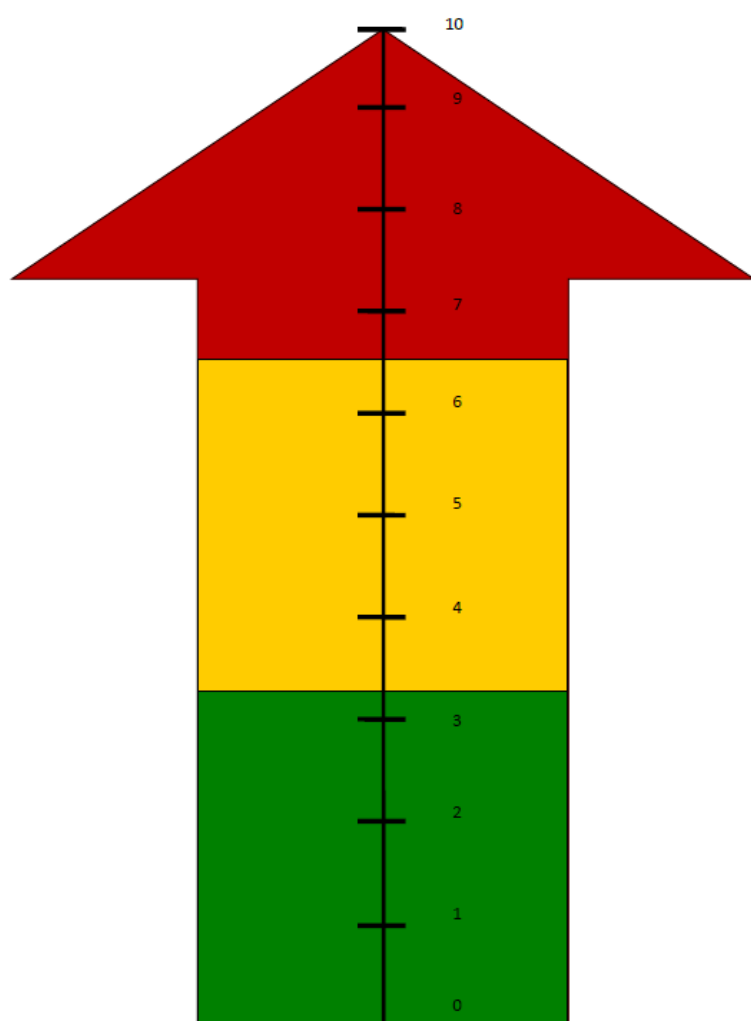
Familiens morgenrutiner

Navn:

Rutiner: F.eks. bliver vækket, vågner, står op, går i bad, børster tænder, kører/går/cykler i skole/arbejde	Tid (f.eks. kl. 7.10-7.20)

Følelsestermometer

Et følelsestermometer kan bruges som et redskab i fraværssamtaler med børn og unge. Det giver dem mulighed for visuelt at give udtryk for følelser i bestemte situationer, og kan f.eks. bruges til at afdække hvordan eleven har det med bestemte fag eller lærere. Det kan være relevant at finde ud af om en elev har en lærer, han/hun stoler ekstra meget på, da denne kan blive en nøgleperson i forhold til at få nedbragt fraværet.

Styrkekort

Styrkekort er 24 kort med universelle styrker. Disse kort kan bruges som udgangspunkt til en samtale med børn og unge om ressourcer og personlige styrker. Kortene kan også bruges i gruppeforløb med unge, og der følger fem øvelser med kortene. Kortene kan downloades gratis på trivnu.dk

Kortlægning af grunde til fravær

I de tilfælde, hvor det er svært at komme frem til årsagerne til fraværet via samtale, kan man bruge spørgeskemaer, som er udviklet til børn med skolevægring. Eleven og begge forældre udfylder hver sit spørgeskema. Skemaerne kan du finde i bilag til idékataloget.

Inspiration til mere læsning om fravær

Skolefravær - At forstå og håndtere skolefravær og skolevægring af Trude Havik (2019)

Skolens fraværende børn - Årsager og indsatser: En nyere dansk bog med artikler af praktikere og forskere på området (2019)

Helping School Refusing Children and Their Parents - A Guide for School-Based Professionals af Christopher A. Kearney (2018)

Projekt Tilbage til skolen:

<http://www.psykiatriensyddanmark.dk/wm509512>

Projekt Back 2 School:

<https://psy.au.dk/cebu/om-vores-forskning/forskningsprojekter/back2school/>

Bilag

Bilag 1: Gruppeforløb for udskolingselever

Bilag 1.1: Navneøvelse

Bilag 1.2: Tjek ind og ud

Bilag 1.3: Stoleøvelse

Bilag 1.4: Trappemodel

Bilag 1.5: Mindfulness

Bilag 1.6: Drømmeplancher

Bilag 1.7: Superhelteøvelse

Bilag 1.8: Anerkendende bevidning

Bilag 2: Handleplan i forhold til bekymrende skolefravær

Bilag 3: Procedure i Randers Kommune for håndtering af underretninger ved ulovligt fravær

Bilag 4: Kortlægning af grunde til fravær - årsager og løsninger ved skolefobi/skolevægring

Bilag1: Gruppeforløb for udskolingselever

Efterfølgende er program og oversigt over de øvelser, der blev brugt ved gruppeforløb for udskolingselever. Dette er tænkt som inspiration til et forløb og kan selvfølgelig tilpasses den gruppe af elever, der er udvalgt til deltagelse i forløbet.

Program

1. Personlige mål for forandring

- Præsentation af forløbet og hinanden med navneøvelse
- Grupperegler
- Øvelse omkring samarbejde, f.eks. stoleøvelse
- Personlige mål (Trappemodel)
- Øvelse omkring samarbejde
- Tjek ud - hvad tager jeg med mig i dag? (Tjek ind og ud foretages i en personlig notesbog - der kan skrives, tegnes eller bruges klistermærker)
- Mindfulness

2. Drømme og ønske for fremtiden

- Mindfulness
- Tjek ind – hvordan har jeg det i dag?
- Lave planche over egne ønsker og drømme for fremtiden 10 år – 20 år frem
- Præsentere sin planche - Interviewøvelse om ønsker/drømme for fremtiden
- Tjek ud - hvad tager jeg med mig i dag?
- Mindfulness

3. Selvværd

- Mindfulness
- Tjek ind – hvordan har jeg det i dag?
- Øvelse omkring selvværd (Styrkekort, superhelte-øvelse)
- Tjek ud – hvad tager jeg med mig i dag?
- Præsentere øvelsen *Anerkendende bevidning* (hjemmeopgave)

- Mindfulness

4. Kommunikation – egen fremtoning

- Mindfulness
- Tjek ind – hvordan har jeg det i dag?
- Opfølgning på øvelsen *Anerkendende bevidning*
- Øvelse
- Tale om personlige mål
- Tjek ud – hvad tager jeg med mig i dag?
- Mindfulness

5. Søvn og fritid

- Mindfulness
- Tjek ind – hvordan har jeg det i dag?
- Oplæg om søvn
- Øvelse

Bilag 1.1: Navneøvelse

Denne øvelse er god, når de fleste af deltagerne kender hinandens navne i forvejen. Den går ud på at man fortæller noget om sit navn i forbindelse med at fortæller, hvad man hedder. Man fortæller, hvorfor man hedder som man hedder, dvs. hvem har valgt navnet og hvorfor blev det navn valgt. Man kan opleve at nogle af eleverne ikke ved det, men så kan de opfordres til at finde ud af det.

Bilag 1.2: Tjek ind og ud

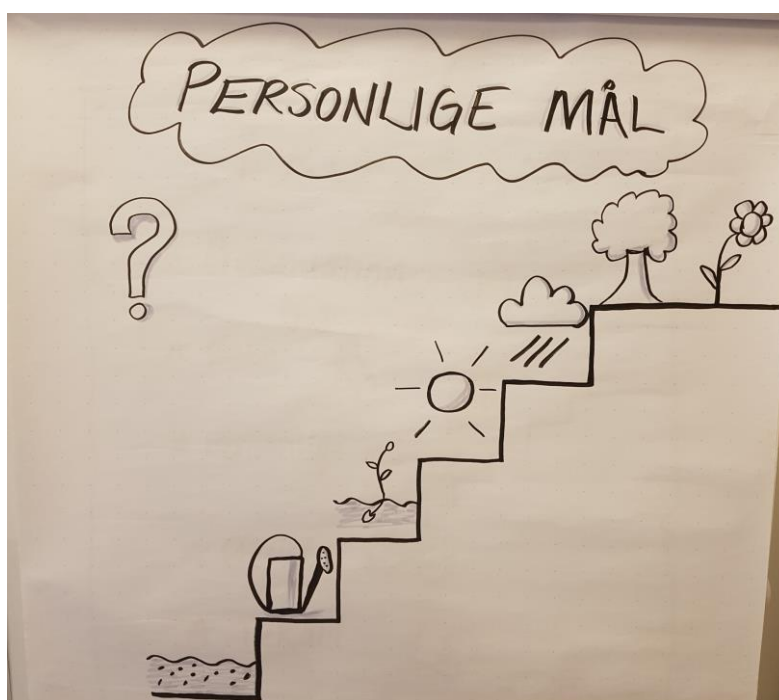
Ind- og udtjekning er et godt redskab i et gruppeforløb. Dette kan foregå på mange måder, f.eks. ved at starte og slutte hver session med en rundkreds, hvor alle deltagerne kan fortælle om forventninger eller om hvordan de har det den pågældende dag ved start og ved slutning kan fortælle, hvad de har fået ud af dagens program. Vi har anvendt en anden metode, nemlig brug af notesbøger. Hver deltager får udleveret en lille notesbog, som bruges til stille refleksion over ovennævnte spørgsmål. Vi har brugt klistermærker og forskellige farver, så man også kunne vælge at bruge billeder i stedet for ord.

Bilag 1.3: Stoleøvelse

Dette er en samarbejdsøvelse. Man deler gruppen op i to. Der stilles stole (samme antal som deltagere i hver gruppe) på en række over for hinanden i den ene ende af lokalet. Deltagerne stiller sig op på hver sin stol. Opgaven er at flytte hele stolerækken over til den anden ende af lokalet uden at røre gulvet eller andre møbler. Det er en konkurrence mellem de to grupper om at komme først, men de må ikke træde på hinandens stole eller skubbe til hinanden. Hvis gruppen er meget lille, kan man udelade konkurrenceelementet og nøjes med at lave en stolerække.

Bilag 1.4: Trappemodel

Vi har anvendt denne model for at billedliggøre at arbejdet med personlige mål og ønsker og drømme for fremtiden er noget, der foregår i små skridt og at man skal igennem alle skridt for at nå målet.

Bilag 1.5: Mindfulness

Som mindfulness-øvelse i starten og slutningen af hver mødegang, har vi brugt kropsscanning. Vi har brugt en video fra youtube, *At finde ro*, da eleverne også kan finde denne og bruge hjemmefra:

<https://www.youtube.com/watch?v=VHk6KeoZ7Fw>

Bilag 1.6: Drømmeplancher

Til denne øvelse skal der bruges gamle magasiner, rejsekataloger og lignende, karton, sakse, limstifter og tuscher. Det handler om at lave en planche med billeder, der symboliserer drømme og ønsker til fremtiden. Undervejs er der mulighed for en mere uformel snak om drømme og vejen dertil. Til sidst præsenteres en eller flere af plancherne og sættes i sammenhæng med trappemodellen.

Bilag 1.7: Superhelteøvelse

Denne øvelse kan både bruges med og uden styrkekort. Deltagerne skal hver især tænke på en person, som de beundrer. Derefter skal de tænke på, hvad de beundrer ved denne person. Her kan man bruge styrkekortene, så man vælger nogle styrker, der passer på personen, og overveje hvordan disse styrker kommer til udtryk. Herefter kan man overveje, om man selv kan komme tættere på disse styrker og hvilke handlinger, der kan føre en tættere på. Derefter vælger deltagerne kort, der passer på dem selv - her kan de have brug for hjælp fra gruppelederne og fra hinanden. Hvis man ikke bruger styrkekort, kan man overveje at lave en liste over positive egenskaber og styrker, så deltagerne ikke selv skal finde ord.

Bilag 1.8: Anerkendende bevidning

Denne øvelse kommer i forlængelse af øvelser omkring styrker og positive egenskaber og er en hjemmeopgave. Det handler om at deltagerne skal interviewe vigtige personer i deres liv og finde ud af, hvad disse personer, synes man er god til og hvad de især godt kan lide at de gør. De vigtige personer skal udpeges inden eleven sendes hjem med opgaven. Vigtige personer kan være venner, familie, klubpædagoger eller andre, som eleven udpeger. Man kan bruge en tegning af en blomst, hvor hver vigtig person får sit eget blad og til sidst samles det som en blomst. Dette kan man også gøre i deltageres notesbøger.

Bilag 2: Handleplan i forhold til bekymrende skolefravær

Hvad fungerer godt?	Hvad bekymrer?	Hvad er prøvet?	Hvad ønsker vi, der skal ske?	Tiltag - hvem gør hvad?

Bilag 3: Procedure i Randers Kommune for håndtering af underretninger ved ulovligt fravær

Notat

Vedrørende: Procedure i Randers Kommune for underretninger vedr. 15 % fravær

Sagsnavn: Procedurer for underretninger om 15 % fravær i folkeskolen

Sagsnummer: 17.00.00-G01-56-19

Skrevet af: Stine Mattesen Serup

E-mail: Stine.Mattesen.Serup@randers.dk

Forvaltning: Børn og skole sekretariat

Dato: 04-11-2019

Sendes til: Chefgruppen i Børn og Skole

Håndtering af elevers fravær herunder procedure for ulovligt fravær på 15 % eller derover i folkeskolen i Randers Kommune

Dette notat er udarbejdet på baggrund af skærpelsen i servicelovens § 153, om offentligt ansattes skærpede underretningspligt, som trådte i kraft den 1. august 2019. Skærpelsen indebærer, at skoleledere forpligtes til at underrette kommunalbestyrelsen, når en elev har ulovligt fravær på 15 % eller derover inden for et kvartal. Der skal derefter træffes afgørelse om inddragelse af børne- og ungeydelsen i det efterfølgende kvartal. Afgørelsen er gældende for et kvartal.

Nedenstående tager afsæt i den for nyligt offentliggjorte bekendtgørelse om elevers fravær fra undervisningen i folkeskolen. Bekendtgørelsen træder i kraft pr. 1. januar 2020.

Ulovligt fravær

Ulovligt fravær defineres, som fravær der ikke er aftalt med skolen på forhånd. Fravær som følge af funktionsnedsættelse, sygdom eller lignende er ikke ulovligt fravær. Dette fravær omfatter situationer, hvor elevens tilstand medfører en smittefare eller, når eleven af hensyn til egen sundhed og velfærd ikke kan deltage i undervisningen.

Fraværet er ulovligt, hvis forældrene ikke underretter skolelederen om årsagen til elevens fravær samme dag for fraværet eller i særlige tilfælde i rimelig tid derefter. Fraværet vil ligeledes blive defineret, som ulovligt fravær, hvis forældrene ikke imødekommer skolelederens anmodning om en lægeerklæring.

Skolerne skal registrere fravær som ulovligt fravær, hvis forældrene ikke sygemelder deres barn, eller hvis skolen ikke har givet tilladelse til fraværet. Såfremt det viser sig, at det ulovlige fravær skyldes, at eleven enten har faglige eller sociale problemer i skolen, er det skolens pligt at forsøge at hjælpe eleven og forældrene med at få løst elevens problemer.

Ekstraordinær frihed

Skolelederen har kompetence til i særlige tilfælde at tillade fravær i form af ekstraordinær frihed. Beslutning herom vil altid bero på en konkret vurdering af elevens behov for ekstraordinær frihed i forhold til det fravær, som friheden vil indebære.

Følgende skal ligeledes indgå i vurderingen:

- Elevens tilegnelse af kundskaber og færdigheder
- Elevens motivation og læringsparathed
- Elevens alsidige udvikling eller
- Andre elevers tilegnelse af kundskaber og færdigheder

Såfremt eleven inden for det seneste års tid har haft meget fravær skal der udvises en vis tilbageholdenhed i vurderingen af mulighed for ekstraordinær frihed. Ekstraordinær frihed kan kun imødekommes efter enten forudgående ansøgning herom eller efter ansøgning er indgivet inden for rimelig tid efter det afholdte fravær.

Håndtering og registrering af fravær

- Skolen skal sikre, at elevernes fravær noteres dagligt, når skoledagen påbegyndes. For eleverne i 7.-10. klasse skal fraværet ligeledes noteres ved skoledagens afslutning.
- Skolelederen har kompetence til at udarbejde retningslinjer for notering og registrering af elever, der kommer for sent, eller som forlader skolen før skoledagen er afsluttet. Ligesom det ligeledes er skolelederen, der har kompetence til at fastsætte de nærmere retningslinjer for lovligt fravær, som skyldes sygdom, funktionsnedsættelse og ekstraordinær frihed.
- Elever, som noteres fraværende ved skoledagens begyndelse, får noteret ulovligt fravær som dagsfravær. For elever i 7.-10. klasse, der er til stede ved skoledagens begyndelse og notering af fravær, men fraværende ved noteringen når skoledagen afsluttes, registreres ulovligt fravær, som halvdagsfravær.
- Fraværet skal være registreres i Tabulex senest en uge efter det har fundet sted. Heraf skal det fremgå, hvorvidt der er tale om ulovligt fravær, fravær grundet sygdom, funktionsnedsættelse og lignende eller ekstraordinær frihed. Forvaltningen er pt. i kontakt med IST (systemudbyderen af skolesystemer) omkring nemmere mulighed for skolerne til at følge fraværet tættere.
- Såfremt en elev har ulovligt fravær skal skolelederen sikre, at der straks tages kontakt til elevens forældre, med henblik på at afdække årsagen til fraværet.
- I samarbejde med forældrene og eleven selv skal skolelederen søge at bringe fraværet til ophør hurtigst muligt. Hvis skolelederen vurderer det nødvendigt inddrages skolens fremskudte rådgiver, eller anden sagkyndig bistand i dette arbejde.

Procedure for håndtering af elever med 15 % fravær eller derover

Skolerne

- Kontaktlæreren meddeler 10 % fravær eller derover på et kvartal til skoleleder, som herefter tager kontakt til forældrene* med henblik på at orientere forældrene om, at ulovligt fravær på 15 % eller derover i et kalenderkvartal vil medføre en underretning til Myndighedscentret med henblik på inddragelse af efterfølgende kvartals børne- og ungeydelse.

- Såfremt en elev har ulovligt fravær på 15 % eller derover skal skoleleder kontakte elevens forældre med henblik på at få afklaret årsagen til fraværet nærmere. Med afsæt i samtalen med forældrene udarbejder skolelederen et notat med følgende informationer:
  - Elevens navn.
  - Dato og tidsrum for det ulovlige fravær.
  - Dato og klokkeslæt for forældrenes partshøring samt deres navne.
  - Hvilke fraværsårsager, der angives.
  - Hvilke aftaler, der evt. indgås med forældrene om, hvordan skole og hjem i højere grad kan sikre elevens tilstedeværelse i undervisningen.

- Såfremt samtalen med forældrene (og eleven, hvis denne er 12 år eller derover) giver anledning til at ændre fraværstypen fra ulovligt fravær til sygefravær eller fravær med tilladelse, skal dette rettes hurtigst muligt i fraværssystemet, og det skal fremgå af notatet, at dette er sket.

- Såfremt skolelederen ikke kan få telefonisk kontakt til hjemmet inden tre hverdage, skal forældrene informeres skriftligt om indkaldelse til møde til skoleleder.

- Automatisk sms-advisering om fravær, kan ikke erstatte ovenstående.

- Skolelederen skal foretage en underretning til Myndighedscentret, når det er konstateret at en elev har 15 % ulovligt fravær i et kalenderkvartal.
  - Underretningen skal ledsages af notater jf. ovenfor, elevens fraværskalender fra fraværssystemet for indeværende og foregående skoleår.
  - 15 % fravær vil fordele sig på følgende vis over skoleåret:
    - § Juli- august-september (15 % af 36 skoledage = 5,4 skoledage)
    - § Oktober-november- december (15 % af 54 skoledage = 8,1 skoledage)
    - § Januar- februar- marts (15 % af 58 skoledage = 8,7 skoledage)
    - § April- maj- juni (15 % af 52 skoledage = 7,8 skoledage)
- Skolelederen har pligt til inden for tre uger at påbegynde udarbejdelsen af en handleplan for elevens øgede tilstedeværelse. I dette arbejde inddrages som minimum skolens fremskudte socialrådgiver og elevens forældre. Elevens perspektiver skal naturligvis også indgå i dette arbejde.

Myndighedscentret

- Træffer på baggrund af underretningen, det medfølgende materiale og partshøring af forældrene afgørelse om inddragelse af efterfølgende kvartals børne- og ungeydelse.
- Orienterer Udbetaling Danmark, hvis afgørelse om inddragelse af børne- og ungeydelse.

*Forældrene vil i denne sammenhæng altid udgøre de personer, som har forældremyndigheden over eleven, eller den som faktisk sørger for barnet.

Bilag 4: Kortlægning af grunde til fravær - årsager og løsninger ved skolefobi/skolevægring

Skolefobi/skolevægring – årsager og løsninger (Elev-E)

Elevers skema

(Kearney 2001, Heyne 1017, Thastum og CEBU 2019)

Navn:	Dato:

Sæt venligst kryds i den kasse, der passer bedst til hvert af spørgsmålene.

	Aldrig (0)	Næsten aldrig (1)	Af og til (2)	Halvdele n af tiden (3)	For det meste (4)	Næsten altid (5)	Altid (6)
1. Hvor ofte har du det dårligt med at skulle i skole, fordi du er bange for noget der har med skolen at gøre (fx prøver/tests, skolebussen, lærerne, brandalarmen)?							
2. Hvor ofte er du fraværende fra skolen, fordi at det er svært at tale med de andre elever?							
3. Hvor ofte har du mere lyst til, at være sammen med dine forældre end at gå i skole?							
4. Hvor ofte laver du noget sjovt udenfor hjemmet, når du skulle være i skole i løbet af ugen (mandag-fredag)?							
5. Hvor ofte kommer du ikke i skole, fordi du vil føle dig trist, hvis du tager derhen?							
6. Hvor ofte kommer du ikke i skole, fordi du føler dig flov/pinlig berørt overfor andre på skolen?							
7. Hvor ofte tænker du på dine forældre eller din familie, når du er i skole?							
8. Hvor ofte er du sammen med eller snakker med andre (udover din familie), når du skulle være i skole i løbet af ugen (mandag-fredag)?							
9. Hvor ofte har du det dårligere i skole (fx bange, nervøs eller trist) sammenlignet med hvordan du har det derhjemme sammen med venner?							
10. Hvor ofte bliver du væk fra skole, fordi du ikke har ret mange venner der?							
11. Hvor ofte vil du hellere være sammen med din familie end at gå i skole?							

12. Hvor ofte laver du ting, du godt kan lide (fx være sammen med venner eller tage steder hen du godt kan lide), når du skulle være i skole i løbet af ugen (mandag-fredag)?							
13. Hvor ofte får du det dårligt (fx bange, nervøs eller trist), når du tænker på skolen om lørdagen eller søndagen?							
14. Hvor ofte holder du dig væk fra bestemte steder på skolen (fx gangene eller steder hvor der er bestemte grupper af mennesker), hvor du ville være nødt til at tale med nogen?							
15. Hvor ofte vil du hellere undervises derhjemme af dine forældre end af din lærer på skolen?							
16. Hvor ofte nægter du at gå i skole, fordi du hellere vil have det sjovt andre steder end på skolen?							
17. Hvor ofte har du et problem med at komme i skole, fordi du har negative følelser om skolen (fx bange, nervøs eller trist)?							
18. Hvor ofte har du et problem med at komme i skole, fordi du synes, at det er svært at få venner?							
19. Hvor ofte har du et problem med at komme i skole, fordi du ikke kan være sammen med dine forældre, mens du er i skole?							
20. Hvor ofte har du et problem med at komme i skole, fordi du efter skoletid ikke har mulighed for at gøre de ting, du gerne vil (fx være sammen med venner)?							
21. Nogle har negative følelser omkring skolen (fx bange, nervøs eller trist). Hvor ofte har du negative følelser om skolen, sammenlignet med andre på din alder?							
22. Nogle elever holder sig væk fra andre på skolen. Hvor ofte gør du det, sammenlignet med andre på din alder?							
23. Nogle vil hellere blive hjemme ved deres forældre end at gå i skole. Hvor ofte vil du hellere blive hjemme ved dine							

Randers Kommune

forældre, sammenlignet med andre på din alder?							
24. Nogle elever vil hellere lave sjove ting i skoletiden end at gå i skole. Hvor ofte har du lyst til det sammenlignet med andre på din alder?							

Skolefobi/skolevægring – årsager og løsninger (Forældre-F)

Forældrenes skema

(Kearney 2001, Heyne 1017, Thastum og CEBU

2019)

Navn:	Dato:

Sæt venligst kryds i den kasse, der passer bedst til hvert af spørgsmålene.

	Aldrig (0)	Næsten aldrig (1)	Af og til (2)	Halvdele n af tiden (3)	For det meste (4)	Næsten altid (5)	Altid (6)
1. Hvor ofte har dit barn det dårligt med at skulle i skole, fordi han/hun er bange for noget der har med skolen at gøre (fx prøver/tests, skolebussen, lærerne, brandalarmen)?							
2. Hvor ofte er dit barn fraværende fra skolen, fordi at det er svært for ham/hende at tale med de andre elever?							
3. Hvor ofte vil dit barn hellere være sammen med dig eller din partner end at gå i skole?							
4. Hvor ofte laver dit barn noget sjovt udenfor hjemmet, når han/hun skulle være i skole i løbet af ugen (mandag-fredag)?							
5. Hvor ofte kommer dit barn ikke i skole, fordi han/hun vil føle sig trist, hvis han/hun tager derhen?							
6. Hvor ofte kommer dit barn ikke i skole, fordi han/hun føler dig flov/pinlig berørt overfor andre på skolen?							
7. Hvor ofte tænker dit barn på dig, din partner eller din familie, når han/hun er i skole?							
8. Hvor ofte er dit barn sammen med eller snakker med andre (udover sin familie), når han/hun skulle være i skole i løbet af ugen (mandag-fredag)?							
9. Hvor ofte har dit barn det dårligere i skole (fx bange, nervøs eller trist) sammenlignet med hvordan han/hun har det derhjemme sammen med venner?							

Randers Kommune

10. Hvor ofte bliver dit barn væk fra skole, fordi han/hun ikke har ret mange venner der?							
11. Hvor ofte vil dit barn hellere være sammen med sin familie end at gå i skole?							
12. Hvor ofte laver dit barn ting, han/hun godt kan lide (fx være sammen med venner eller tage forskellige steder hen), når han/hun skulle være i skole i løbet af ugen (mandag-fredag)?							
13. Hvor ofte får dit barn det dårligt (fx bange, nervøs eller trist), når han/hun tænker på skolen om lørdagen eller søndagen?							
14. Hvor ofte holder dit barn sig væk fra bestemte steder på skolen (fx gangene eller steder hvor der er bestemte grupper af mennesker), hvor han/hun ville være nødt til at tale med nogen?							
15. Hvor ofte vil dit barn hellere undervises derhjemme af dine forældre end af din lærer på skolen?							
16. Hvor ofte nægter dit barn at gå i skole, fordi han/hun hellere vil have det sjovt andre steder end på skolen?							
17. Hvor ofte har dit barn et problem med at komme i skole, fordi han/hun har negative følelser om skolen (fx bange, nervøs eller trist)?							
18. Hvor ofte har dit barn et problem med at komme i skole, fordi han/hun synes, at det er svært at få venner?							
19. Hvor ofte har dit barn et problem med at komme i skole, fordi han/hun ikke kan være sammen med dig eller din partner, mens han/hun er i skole?							
20. Hvor ofte har dit barn et problem med at komme i skole, fordi han/hun efter skoletid ikke har mulighed for at gøre de ting, han/hun gerne vil (fx være sammen med venner)?							
21. Nogle har negative følelser omkring skolen (fx bange, nervøs eller trist). Hvor							

ofte har dit barn negative følelser om skolen, sammenlignet med andre på hans/hendes alder?							
22. Nogle børn holder sig væk fra andre på skolen. Hvor ofte gør dit barn det, sammenlignet med andre på hans/hendes alder?							
23. Nogle børn vil hellere blive hjemme ved deres forældre end at gå i skole. Hvor ofte vil dit barn hellere blive hjemme ved dig eller din partner, sammenlignet med andre på hans/hendes alder?							
24. Nogle børn vil hellere lave sjove ting i skoletiden end at gå i skole. Hvor ofte har dit barn lyst at gøre det, sammenlignet med andre på hans/hendes alder?							

Skolefobi/skolevægning – årsager og løsninger (Forældre-F)

Forældrenes skema

(Kearney 2001, Heyne 1017, Thastum og CEBU

2019)

Navn:	Dato:

Sæt venligst kryds i den kasse, der passer bedst til hvert af spørgsmålene.

	Aldrig (0)	Næsten aldrig (1)	Af og til (2)	Halvdele n af tiden (3)	For det meste (4)	Næsten altid (5)	Altid (6)
1. Hvor ofte har dit barn det dårligt med at skulle i skole, fordi han/hun er bange for noget der har med skolen at gøre (fx prøver/tests, skolebussen, lærerne, brandalarmen)?							
2. Hvor ofte er dit barn fraværende fra skolen, fordi at det er svært for ham/hende at tale med de andre elever?							
3. Hvor ofte vil dit barn hellere være sammen med dig eller din partner end at gå i skole?							
4. Hvor ofte laver dit barn noget sjovt udenfor hjemmet, når han/hun skulle være i skole i løbet af ugen (mandag-fredag)?							
5. Hvor ofte kommer dit barn ikke i skole, fordi han/hun vil føle sig trist, hvis han/hun tager derhen?							
6. Hvor ofte kommer dit barn ikke i skole, fordi han/hun føler dig flov/pinlig berørt overfor andre på skolen?							
7. Hvor ofte tænker dit barn på dig, din partner eller din familie, når han/hun er i skole?							
8. Hvor ofte er dit barn sammen med eller snakker med andre (udover sin familie), når han/hun skulle være i skole i løbet af ugen (mandag-fredag)?							
9. Hvor ofte har dit barn det dårligere i skole (fx bange, nervøs eller trist) sammenlignet med hvordan han/hun har det derhjemme sammen med venner?							

10. Hvor ofte bliver dit barn væk fra skole, fordi han/hun ikke har ret mange venner der?							
11. Hvor ofte vil dit barn hellere være sammen med sin familie end at gå i skole?							
12. Hvor ofte laver dit barn ting, han/hun godt kan lide (fx være sammen med venner eller tage forskellige steder hen), når han/hun skulle være i skole i løbet af ugen (mandag-fredag)?							
13. Hvor ofte får dit barn det dårligt (fx bange, nervøs eller trist), når han/hun tænker på skolen om lørdagen eller søndagen?							
14. Hvor ofte holder dit barn sig væk fra bestemte steder på skolen (fx gangene eller steder hvor der er bestemte grupper af mennesker), hvor han/hun ville være nødt til at tale med nogen?							
15. Hvor ofte vil dit barn hellere undervises derhjemme af dine forældre end af din lærer på skolen?							
16. Hvor ofte nægter dit barn at gå i skole, fordi han/hun hellere vil have det sjovt andre steder end på skolen?							
17. Hvor ofte har dit barn et problem med at komme i skole, fordi han/hun har negative følelser om skolen (fx bange, nervøs eller trist)?							
18. Hvor ofte har dit barn et problem med at komme i skole, fordi han/hun synes, at det er svært at få venner?							
19. Hvor ofte har dit barn et problem med at komme i skole, fordi han/hun ikke kan være sammen med dig eller din partner, mens han/hun er i skole?							
20. Hvor ofte har dit barn et problem med at komme i skole, fordi han/hun efter skoletid ikke har mulighed for at gøre de ting, han/hun gerne vil (fx være sammen med venner)?							
21. Nogle har negative følelser omkring skolen (fx bange, nervøs eller trist). Hvor							

ofte har dit barn negative følelser om skolen, sammenlignet med andre på hans/hendes alder?							
22. Nogle børn holder sig væk fra andre på skolen. Hvor ofte gør dit barn det, sammenlignet med andre på hans/hendes alder?							
23. Nogle børn vil hellere blive hjemme ved deres forældre end at gå i skole. Hvor ofte vil dit barn hellere blive hjemme ved dig eller din partner, sammenlignet med andre på hans/hendes alder?							
24. Nogle børn vil hellere lave sjove ting i skoletiden end at gå i skole. Hvor ofte har dit barn lyst at gøre det, sammenlignet med andre på hans/hendes alder?							

Skolefobi/skolevægring – årsager og løsninger (Opgørelsesark-1)

Ark til opgørelse af skolevægringsskemaerne (6) (Kearney 2001, Heyne 1017, Thastum og CEBU 2019)

Opgørelse elevens skema				
	Ubehagelig følelser vedr. skolen	Ubehagelige sociale situationer	Opmærksomhedssøgning	Fordele ved ikke at gå i skole
Indsæt tal fra skemaet:	1.	2.	3.	4.
	5.	6.	7.	8.
	9.	10.	11.	12.
	13.	14.	15.	16.
	17.	18.	19.	20.
	21.	22.	23.	24.
Sum:				
Gennemsnit:				

Opgørelse mors skema				
	Ubehagelig følelser vedr. skolen	Ubehagelige sociale situationer	Opmærksomhedssøgning	Fordele ved ikke at gå i skole
Indsæt tal fra skemaet:	1.	2.	3.	4.
	5.	6.	7.	8.
	9.	10.	11.	12.
	13.	14.	15.	16.
	17.	18.	19.	20.
	21.	22.	23.	24.
Sum:				
Gennemsnit:				

Skolefobi/skolevægring – årsager og løsninger (Opgørelsesark-2)

Ark til opgørelse af skolevægringsskemaerne (6) (Kearney 2001, Heyne 1017, Thastum og CEBU 2019)

Opgørelse fars skema				
	Ubehagelig følelser vedr. skolen	Ubehagelige sociale situationer	Opmærksomhedssøgning	Fordele ved ikke at gå i skole
Indsæt tal fra skemaet:	1.	2.	3.	4.
	5.	6.	7.	8.
	9.	10.	11.	12.
	13.	14.	15.	16.
	17.	18.	19.	20.
	21.	22.	23.	24.
Sum:				
Gennemsnit:				

Den samlede funktionsprofil				
	Ubehagelig følelser vedr. skolen	Ubehagelige sociale situationer	Opmærksomhedssøgning	Fordele ved ikke at gå i skole
Gennemsnit fra Elevens skema				
Gennemsnit fra Mors skema				
Gennemsnit fra Fars skema				
Gennemsnit af gennemsnittene				

Det højeste gennemsnit peger på det primære/vigtigste arbejdsområde. Det laveste peger på det område, hvor man ofte ikke behøver mer-indsats. De andre peger på med-vedligeholdende områder (Kearney 2001).

4 primære årsager til skolefravær Jævnfør Christopher A. Kearney og Anne Marie Albano

Indsats primært ift. den unge		Indsats primært ift. familien	
1. Undgåelse af skole-baserede stimuli, som giver negativ affekt Ubehaget kan opstå i forbindelse med mange forskellige ting – køre i skolebus, brandalarm, skolegården, overgang/skift til ny klasse/nyt skoleår, læreren, bestemte elever, prøver, mobning, osv. Kan bl.a. ses i forbindelse med specifikke fobier, generaliseret angst og depression.	2. Undgåelse af angstfremkaldende sociale og / eller evaluerende situationer Ubehaget kan opstå i forbindelse med nationaltest, eksamen, prøver, lejrskole, fremlæggelser, gruppearbejde, spisning i kantinen, omklædning til gymnastik, føre samtaler osv. Kan bl.a. ses i forbindelse med socialfobi/socialangst, OCD, perfektionistiske træk og depression.	3. Opmærksomhed fra anden person ELLER Fordi det er svært at være væk fra forældrene (der kunne ske en ulykke med mine forældre, mens jeg er i skole). Kan bl.a. ses i forbindelse med strukturelle familieændringer (skilsmisse, søskendeforøgelse osv.), psykisk sygdom i familien osv. Kan bl.a. ses i forbindelse med separationsangst, fysiske klager, stædig og trodsig adfærd, rasenianfald osv. i forsøget på at få lov til at blive hjemme. Bamet kommer tit for sent, har brug for at ringe hjem, og stikker nogle gange af fra skole etc.	4. Pga. sjovere ting uden for skolen Unge som underholder sig med andre ting fx computerspil fremfor skolegang. Kan herudover ses i forbindelse med misbrugsproblematikker, skoletræthed og (begyndende) dyssocial adfærd og en generel manglende motivation.

Symptomer og adfærd tilknyttet de 4 kategorier.

Beskrivelserne i det følgende er vejledende eksempler, og der vil derfor kunne være variationer og sammenfald både indenfor de enkelte kategorier og også kategorierne imellem.

I **kategori 1** er ubehaget eller ængsteligheden målrettet 1 eller flere skolerelaterede ting.

Følgende fysiske symptomer kan opleves hos eleven:

- Ubehag i form af hjertebanken.
- Hænder og ben ryster.
- Håndfladerne er svedige.
- Rødmen samt tørhed i munden.
- Kvælningss fornemmelse.
- Tendens til at stivne, som om de fysisk ikke formår at flytte sig fra A til B.
- Hovedpine eller mavepine.

Følgende adfærd kan ofte ses hos eleven:

- Plager om at få lov til at blive hjemme.
- Giver verbalt udtryk for at hade skolen.
- Tristhed – let til tårer.
- Kan virke mut og indelukket.
- Har svært ved at koncentrere sig.
- Bruger fysiske klager som mavepine eller hovedpine til at få lov til at tage hjem fra skole.
- Trækker sig fra andre på skolen.
- Deltager i sociale aktiviteter udenfor skolen.

I **kategori 2** er ubehaget eller ængsteligheden målrettet de sociale sammenhænge på skolen og vurderingssituationer – så som tests, opgaver på tavlen, gruppearbejde m.m.

Følgende symptomer kan opleves hos eleven:

- Ubehag i form af hjertebanken.
- Hænder og ben ryster.
- Håndfladerne er svedige.
- Rødmen samt tørhed i munden.
- Kvælningss fornemmelse.
- Tendens til at stivne, som om de fysisk ikke formår at flytte sig fra A til B.
- Hovedpine eller mavepine.

Følgende adfærd kan ofte ses hos eleven:

- Plager om at få lov til at blive hjemme fra skole.
- Tristhed – let til tårer.
- Forsøger at undgå lektioner, hvor han/hun skal indgå i et fællesskab – f.eks. idræt.
- Forsøger at undgå lektioner eller dage, hvor han/hun kan komme i centrum – f.eks. fremlæggelse, gruppearbejde m.m.

- Foretrækker tavle undervisning eller selvstændige og strukturerede opgaver, hvor han/hun ikke behøver at kommunikere med andre eller f.eks. selv skal vælge gruppe.
- Har som regel ikke de store faglige vanskeligheder.
- Forlader skolen i pressede situationer.
- Trækker sig mere og mere fra sociale sammenhænge – også udenfor skolen.
- Stor opmærksomhed på, hvad de andre tænker og gør i forskellige situationer.

I **kategori 3** stræbes der efter opmærksomhed fra personer udenfor skolen og/eller der udvises bekymring målrettet de hjemlige forhold og familiedynamikken – f.eks. på grund af utydelighed, konflikter, skilsmisse, sygdom eller dødsfald i nærmeste familie.

Følgende fysiske symptomer kan opleves hos eleven:

- Hovedpine og mavepine.
- Svimmelhed.
- Kvalme.
- Andre fysiske smerter.

Følgende adfærd kan ofte ses hos eleven:

- Tristhed – let til tårer.
- Plager om at få lov til at blive hjemme – især om morgenen.
- Vredesudbrud – især i hjemmet.
- Konfliktsøgende – især i hjemmet.
- Manipulerende og stædig i forsøg på at opnå det, han/hun vil.
- Mange elever i denne kategori klager over fysiske dårligdomme.
- Ringer eller sms'er til forældrene flere gange om dagen, når han/hun er på skolen.
- Forlader skolen om muligt.
- Separationsvanskeligheder i forhold til hjemmegående og/eller syge forældre.

I **kategori 4** foretrækkes der fællesskaber eller lystbetonede aktiviteter udenfor skolen.

Følgende Fysiske symptomer kan opleves hos eleven:

- De fleste elever i denne kategori giver ikke udtryk for decideret fysiske symptomer eller ubehag ved at skulle tage i skole eller deltage i sociale sammenhænge på skolen.
- Symptomerne er af mere følelsesmæssig karakter som f.eks. rastløshed, irritation, vrede og kedsomhed.

Følgende adfærd kan ofte ses hos eleven:

- Giver ofte udtryk for, at hade skolen eller bestemte lærere.
- Er kravafvisende – både i skolen og derhjemme.
- Virker ukoncentrerede og rastløse.
- Kommer ofte for sent eller går tidligt uden at have fået lov.
- Forsøger at virke ”sej” og ”smart”.
- Giver udtryk for at kede sig i skolen.
- Mange konflikter i hjemmet.
- Dårlig søvn- og døgnrytme.
- Begyndende isolation – ofte i forbindelse med spilafhængighed.

Trin for trin indsats rettet mod elever indenfor kategori 1:

Trin 1: Læring om angst gives til elev og andre relevante. Viden om hvorfor eleven reagerer, som han/hun gør, gives. Det er forudsætning for forståelse og forandring.

Trin 2: Eleven går på detektivarbejde – eventuelt sammen med forældre eller andre. I hvilke situationer oplever eleven ængstelse/angst/ubehag? Angst- og undgåelsesliste udarbejdes.

Trin 3: Der laves mål sammen med eleven. Husk små skridt, trin for trin. At arbejde ”mod ubehaget” er hårdt arbejde. Den store indsats skal belønnes undervejs, så motivationen øges.

Trin 4: Læring om eksponering (arbejdet mod ubehag/ angst/ængstelse). Man kan ikke tale sig ud af angst. Hvordan kan eleven benytte afledningsstrategier?

Trin 5: Eleven skal øve sig. Starte med noget let. Klare aftaler laves inden skolestart. Hvem kan støtte i at komme ind ad døren? Hvad kan skabe tryghed for eleven? Hvilke timer skal først på? Vær kreativ.

Trin 6: Kontinuerlige planlægningsmøder, hvor eleven får indflydelse på næste skridt. Husk det er de små skridts kunst, når angsten skal brydes og positiv forandring skabes.

Hvad kan skolen gøre, trin for trin – kategori 1:

Trin 1: Sikre at læring om angst gives til elev og andre relevante. Hvem kan stå for denne? Tilegne dig en viden om, hvorfor eleven reagerer, som han/hun gør, så forståelse opnås.

Trin 2: Være opmærksom på, om skolen har observationer, som kan bidrage i elevens detektivarbejde. Hvem støtter eleven?

Trin 3: Være opmærksom på, om skolen kan bidrage med noget, når der skal laves mål. Kan der tilbydes kreative muligheder så som små ad hoc hold, som eleven kan øve sig i til at starte med osv.

Trin 4: Læring om eksponering – hvem kan støtte eleven i at opnå denne viden?

Trin 5: Hjælp eleven med at få lavet klare aftaler inden skolestart. Hvem kan støtte i at komme ind ad døren – brobygning ind i skolen? Hvad kan skabe tryghed for eleven? Hvilke timer først? Vær kreativ.

Trin 6: Skab kontinuerlige planlægningsmøder, hvor eleven får indflydelse på næste skridt. Husk det er de små skridts kunst, når angsten skal brydes og positiv forandring skabes.

Trin for trin indsats rettet mod elever indenfor kategori 2:

Trin 1: Læring om angst gives til elev og andre relevante. Viden om hvorfor eleven reagerer, som han/hun gør, gives. Det er forudsætning for forståelse og forandring.

Trin 2: Eleven går på detektivarbejde – eventuelt sammen med forældre eller andre. I hvilke situationer oplever eleven ængstelse/angst/ubehag? Angst- og undgåelsesliste udarbejdes.

Trin 3: Der laves mål sammen med eleven. Husk små skridt, trin for trin. At arbejde ”mod ubehaget” er hårdt arbejde. Den store indsats skal belønnes undervejs, så motivationen øges.

Trin 4: Læring om eksponering (arbejdet mod ubehag/ angst/ængstelse). Man kan ikke tale sig ud af angst. Hvordan kan eleven benytte afledningsstrategier?

Trin 5: Eleven skal øve sig. Starte med noget let. Klare aftaler laves inden skolestart. Hvem kan støtte i at komme ind ad døren? Hvad kan skabe tryghed for eleven? Hvilke timer skal først på? Vær kreativ.

Trin 6: Kontinuerlige planlægningsmøder, hvor eleven får indflydelse på næste skridt. Husk det er de små skridts kunst, når angsten skal brydes og positiv forandring skabes.

Hvad kan skolen gøre, trin for trin – kategori 2:

Trin 1: Sikre at læring om angst gives til elev og andre relevante. Hvem kan stå for denne? Tilegne dig en viden om, hvorfor eleven reagerer, som han/hun gør, så forståelse opnås.

Trin 2: Være opmærksom på, om skolen har observationer, som kan bidrage i elevens detektivarbejde. Hvem støtter eleven?

Trin 3: Være opmærksom på, om skolen kan bidrage med noget, når der skal laves mål. Kan der tilbydes kreative muligheder så som små ad hoc hold, som eleven kan øve sig i til at starte med osv.

Trin 4: Læring om eksponering – hvem kan støtte eleven i at opnå denne viden?

Trin 5: Hjælp eleven med at få lavet klare aftaler inden skolestart. Hvem kan støtte i at komme ind ad døren – brobygning ind i skolen? Hvad kan skabe tryghed for eleven? Hvilke timer først? Vær kreativ.

Trin 6: Skab kontinuerlige planlægningsmøder, hvor eleven får indflydelse på næste skridt. Husk det er de små skridts kunst, når angsten skal brydes og positiv forandring skabes.

Trin for trin indsats rettet mod elever indenfor kategori 3:

Trin 1: Døgnrytmen gennemgås og ved behov gives der støtte til at genetablere denne. Det er vigtigt først og fremmest at sikre en god og stabil nattesøvn.

Trin 2: Der laves en så kedelig og "skoleagtig" plan over hverdagene som muligt. Gerne via tydelig og struktureret plan så som et ugeskema.

Trin 3: Morgenrutine gennemgås. Hvad sker der? Hvilken adfærd har barnet, og hvordan responderer forældrene? Læring om responsens betydning gives til forældrene. Belønning og konsekvens indføres.

Trin 4: Morgenrutiner skabes. Klare, tydelige og ensartede aftaler, som er styrende for morgenen, laves. Der tages udgangspunkt i, hvornår barnet skal afsted. Giv gerne god tid.

Trin 5: Kommunikation, mønstre og adfærd er i fokus. Der gives viden om, hvordan kommunikation og adfærd kan tackles og eventuelt ændres, så optimale rammer skabes.

Trin 6: Gradvis tilbagevenden til skole. Nye vaner skal indlæres og mønstre brydes. Nogle elever oplever ængstelse og bekymring undervejs. Belønning og positiv opmærksomhed til/på skolegang.

Hvad kan skolen gøre, trin for trin – kategori 3:

Trin 1: Døgnrytme skal eventuelt genoprettes eller vedligeholdes. Har skolen observationer, der kan bidrage? Kom med eventuelle idéer til på sigt at sikre fremmøde i morgentimerne.

Trin 2: Der skal laves en kedelig og "skoleagtig" plan for hverdagene. Vigtigt, at skolen kan give noget materiale, som eleven kan sidde med hjemme. Skal matche elevens niveau samt blive rettet/give feedback.

Trin 3: Morgenrutiner skal gennemgås med forældre. Forældrenes respons har betydning. Der skal fokus på barnets positive adfærd frem for den opmærksomhedssøgende adfærd. Gerne via belønning.

Trin 4: Morgenrutiner skal skabes. Det er vigtigt, at forældrene støttes i at tage styring af morgensituationen via struktur, regler samt klare aftaler.

Trin 5: Forældrene skal støttes i en tydelig kommunikation, så beskeder gives på rolig og tydelig vis. Adfærd der ikke fremmer skolegang skal ignoreres eller konsekvens gives.

Trin 6: Gradvis tilbagevenden til skolegang. Nogle elever oplever ængstelse og ubehag. Giv gerne tryghed via f.eks. LKT-lærer i skolen.

Trin for trin indsats rettet mod elever indenfor kategori 4:

Trin 1: Døgnrytmen gennemgås, og ved behov gives der støtte til at genetablere denne. Det er vigtigt først og fremmest at sikre en god og stabil nattesøvn.

Trin 2: Der laves en så kedelig og "skoleagtig" plan over hverdagene som muligt. Gerne via tydelig og struktureret plan så som et ugeskema. Belønning contra konsekvens benyttes.

Trin 3: Familiemøder indføres. En mulighed til, at hele familien kan drøfte stort og småt og øve sig i at fastholde en neutral stemning samt god kommunikation.

Trin 4: Kontrakter laves. Forældre og barn laver i samarbejde klare, tydelige aftaler. Her øves barnet i at overholde aftaler/krav. Forældrene skal fastholde belønning samt konsekvens.

Trin 5: Kommunikation, mønstre og adfærd er i fokus. Der gives viden om, hvordan kommunikation kan ændres, så optimale rammer skabes. Vigtigt at forældrene får talt sammen og opnår enighed.

Trin 6: Gradvis tilbagevenden til skole. Nye vaner skal indlæres og mønstre brydes. Nogle oplever ængstelse. Belønning og positiv opmærksomhed til/på skolegang. Skole-/hjem samarbejde er vigtigt.

Hvad kan skolen gøre, trin for trin – kategori 4:

Trin 1: Døgnrytme skal eventuelt genoprettes eller vedligeholdes. Har skolen observationer, der kan bidrage? Kom med eventuelle idéer til på sigt at sikre fremmøde i morgentimerne.

Trin 2: Der skal laves en kedelig og "skoleagtig" plan for hverdagene. Vigtigt at skolen kan give noget materiale, som eleven kan sidde med hjemme. Skal matche elevens niveau samt blive rettet/give feedback.

Trin 3: Familiemøder indføres i hjemmet. Vigtigt at have forståelse for, at stemningen i hjemmet skal ændres, således at konfliktniveauet reduceres.

Trin 4: Kontrakter laves. I første omgang skal disse gælde opgaver, som ikke har med skole at gøre. På sigt kan tryghedsperson på skolen eventuel også anvende sådanne formaliserede aftaler via kontrakt.

Trin 5: Forældrene skal støttes i en tydelig kommunikation, så beskeder gives på rolig og tydelig vis. Adfærd, der ikke fremmer skolegang, skal ignoreres eller konsekvens gives.

Trin 6: Gradvis tilbagevenden til skolegang. Nogle elever oplever ængstelse. I opstart tages højde for fraværets omfang. Vigtigt med skole-/hjem samarbejde, så forældrene orienteres om, hvordan plan overholdes.